

UKULI (ent. TIEDON ANTAJA)

Julkaisija: Turun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

PL 67, 20101 Turku 10

Päätoimittaja: Antti Karlin Yokylä 6 B 3, 20510 Turku 51 375802

Toimituskunta: " "

	Sirkka Niemi Terhotie 20, 20720 Turku 72	361131
mainokset	Jarkko Ranta Latokartanonkatu 8 as. 157 20200 Turku 20	301615
tilaukset	Juhani Toukola Kurjenkaivonkenttä 5 A 16 20500 Turku 50	16630
	Kirsti Vuorisalo Rätiiälänkatu 18 A 53 20840 Turku 84	356436

Ukuli ilmestyy neljänä numerona vuodessa: maaliskuu-, touko-, syys- ja joulukuussa. Tilaushinta vuodelle 1979 20 mk maksetaan postisiirtotilille TU 5138 66-3. Jäsenille lehti tulee jäsenmaksua (20 mk) vastaan. Irtonumero viisi markkaa.

Ilmoitushinnat: 1/1 s. 150 mk, 1/2 s. 80 mk, 1/4 s. 50 mk, 1/6 s. 30 mk, 1/8 s. 20 mk.

Vanhon Tiedon Antajien ja Ukulien myynti: Tapani Missonen
Yokylä 23 A 3, 20510 Turku 51.

Ukuli 1. 1979

Sisältö:

Lukijalle	1
Esko Gustafsson & Veijo Peltola: TLY:n alueen talvilinnusto 1977/78	2
Esko Gustafsson & Veijo Peltola: Taviokuurnan esiintymisestä Varsinais-Suomessa	10
Heikki Karhu: Ensiharhailijoiden havaitsemiskilpailun tulokset ja huomioita kevätmuutosta 1978	14
Erikoisia havaintoja	29
Juhani Karhumäki: Vähälukuisten tikkojen esiintymisestä Salon seudulla 1967-1977	32
Vuoden 1977 projektilajit	
Esko Gustafsson: Uivelo	38
Antti Karlin: Pikkutikka	42

Kansi: Jukka-Pekka Flander

Kuvat: Anneli Lehtinen (13,31 ja 41) ja Jouni Leinonen (3 ja 37)

UKULI

- 1. - 1979 - 10 vsk -

LUKIJALLE

Suurin osa ornitologeista kirjoittaa omat havaintonsa ylös viikkoihin ja suurin osa tästä havaintomäärästä jää unohtuiksi. Kuitenkin jokaisella retkeilevällä ornitologilla on sellaisia havaintoja, jotka tuovat jopa tieteele jotain uutta, puhumattakaan alueellisesti merkittävistä havainnoista, esim. pohjantikan pesät Varsinais-Suomessa. Ensinmainitusta esimerkkinä mainittakoon, että yhdistyksemme kunniajäsen Esa Lehikoinen totesi harmaalokeilla albiinoja yksilöitä Turussa jo ennen kuin niistä suuressa maailmassa kirjoitettiin. Vastaavanlaisia tapauksia löytyy varmasti muitakin TLY:n jäsenten taholta.

Suomessa on tuhansia lintumiehiä ja -naisia, mutta paikallisyhdistysten lehtiä lukiessaan toteaa usein, että vain pieni osa jäsenistöstä on lähettänyt havaintojaan katsausten laatijalle. Artikkelin kirjoittajat tekevät sitten juttuja pettyneenä vastausaktiivisuuteen ja puutteellisen aineiston takia jutuille tulee helposti väkisin tehdyn leima. Voidaan todeta, että TLY:n pikkurarikatsauksiin on jäsenistöstä vain puolet lähettänyt havaintojaan, mutta varmasti useimmat ovat kyseisiä lajeja havainneet. Vielä ongelmallisempi on vuodenaikaiskatsausten laatijien tilanne, sillä näihin lähettää omat havaintonsa korkeintaan muutama kymmen. Kuitenkin yhdessä juttuja luetaan.

Se vaiva, mikä syntyy, kun lähetetään omia havaintoja, on minimaalinen. Yleensä ornitologeja pidetään aktiivisina ihmisinä, mutta mistähän vastauspassiivisuus on pesiytynyt heidän joukkoonsa. Kun jokainen ornitologi lähettää havaintonsa niitä pyydettyä, tullaan ne käsittelemään kulloisenkin tilanteen mukaisesti ja "jyvät erotuvat akanoista" eli kaikki poikkeukselliset havainnot tullaan huomioimaan. Suurissa aineistoissa puolestaan päättelyvirheet pienentyvät, kuitenkin suuria aineistoja ei synny ilman aktiivisuutta. Toivon, että sama aktiivisuus, joka nykyisin yhdistyksessämme on, jatkuisi. Nythän esim. arkistokortteja täytetään sellaisella vauhdilla, että arkistonhoitaja tuskin ehtii laskea, mitä tulee täytettynä ja mitkä lähtevät täytettäväksi. Viime keväänä otettiin 10000 uutta arkistokorttia, joista on jo palautettu yli 2500 ja täytön alaisena on noin 6000 korttia ja arkistossamme on tällä hetkellä yli 17000 korttia. Jatkakaamme yhteispelillä!

Antti Karlin

TLY:N ALUEEN TALVILINNUSTO 1977/78

ESKO GUSTAFSSON & VEIJO PELTOLA

havaintojen keräys ja käsittely on tehty samoin menetelmin kuin edellisenkin katsauksen (Gustafsson & Peltola 1978).

Havaintoja luovutti 40 henkilöä, joista A. Vienonen ilmoitti lisäksi 13 muun henkilön havaintoja.

Talvellakin retkeillään runsaasti. Seuraavassa ilmoitettujen retkipäivien määrät kuukausittain: XII 150, I 225, II 155 ja IIIA 137. Kaikki eivät ole ilmoittaneet retkipäivien lukumäärää, mutta niiden jakautuminen eri kuukausille lienee em. mukainen.

Brilaisen retkeilymäärän vaikutuksia ilmoitettuihin lintumääriin kuvaavat seuraavat pari esimerkkiä (joulukuun retkeilyaktiiviteetillä olisi tammikuussa havaittu 29 varpushaukkaa):

	XII	I	II	IIIA
varpushaukka				
hav. yksilömäärä	26	43	41	25
retkeilyyn suhteutettu yks.määrä	26	29	40	27
urpiainen				
hav. yksilömäärä	1702	2224	624	209
retkeilyyn suhteutettu yks.määrä	1702	1483	606	230

Yleistäen voidaan todeta, että tammikuun määrät ovat kolmanneksen liian suuria muiden kuukausien määriin verrattuina. Tämä on syytä pitää mielessä jäljempänä seuraavia lukuja silmäiltäessä. Mikäli havaintopaikasta puuttuu kunnan nimi, se sijaitsee Turun kaupungin alueella. Korjattakoon tässä samalla edellisessä katsauksessa virheellisesti Iniön kuntaan sijoitettujen Trunsön ja Lökhölmmin oikeiksi sijaintipaikoiksi Nauvo ja Parainen.

Havainnoitsijat:

Esko Gustafsson (EG), Jari Helstola (JH), Raimo Hyvönen (RH), Reijo Kaartinen, Olli Kanerva (OK), Heikki Karhu (HK), Juhani Karhumäki, Antti Karlin, Olli-Pekka Karlin (O-PK), Veli-Matti Karlin (V-Mk), Rolf Karlson (RK), Eero Ketola (EK), Kimmo Koponen (KK), P. Kurki, Seppo Lahti, Ilkka Laiho, Reijo Laine (RLa), Tom Lindroos (TL), Jussi Lindström (JL), Rauli Lumio (RL), Jouko Lunden (JLu), Jari Lähteenoja, Tapani Missonen (TM), Tarmo Nurmi (TN), Timo Pajunen (TP), Antero Peijonen, Rita Peltola (RP), Veijo Peltola (VP), Seppo Piiparinen, Harri Päivärinta (HP), Raino Pönni (Rpö), Ilkka Rauvola (IR), Ari Rivasto (AR), Lennart Saari (LS), Markku Saarinen (MS), Jouni Saario (JoS), Jukka Saario (JuS), Kari Salonen (KS), Risto Saranto (RS), Pekka Siitonen, Juhani Sundell, Asko Suoranta (AS), Seppo Sällylä (SS), Olli Tenovuo (OT), Rauno Penovuo (RT), Iiro Teuri, Juhani Toukola, Arvi Uotila (AU), Jyrki Uotila (JU), Matti Valta (MV), Jaakko Wessman (JW), Ari Vienonen (AV), Kimmo Virtanen (KV), Jouko Vuokko (JV) ja Veijo Vänskä (VV).

Kiitämme kaikkia yllä mainittuja ja toivomme yhteistyön jatkuvan.

Sääolot:

Talven säätiedot perustuvat Turun lentokentän arvoihin.

	\bar{x} t °C	\bar{x} 1931-60	lunta om (15. pv)	\bar{x} 1931-60
XII	-2.7	-2.7	0	6
I	-4.5	-6.0	24	16
II	-10.6	-6.6	20	24
III	-	-	22	22

Joulukuu oli normaali ja tammikuun kohtalaisen leuto. Vuodenvaihteen tienoilla oli pari lyhyttä pakkaskautta. Helmikuun alussa alkanut ja 25. päivä päättynyt pakkaskausi laski keskilämpötilaa reilusti alle normaalin. Lähes koko maaliskuun alun keskilämpötila oli nol-lan yläpuolella. Saaristomeri jäätyn kokonaan helmikuun alussa, minkä mukana häipyivät myös kaikki kärkevät vesilinnut.

Totuttuun tapaan havaintoyhteenvedo esitetään lajeittain:

Kuikka (Gavia arctica). 5.2. Kor Björkö 1 tp ui railossa ja nousi laivan tieltä lentoon → S (HK).

Kaakkuri (Gavia stellata). 29.12. Nau Borstö 1 yks. (HP).

Silkkiuikku (Podiceps cristatus). Naa Luonnonmaa + Naa satama 18.12. asti 3, 3.1. asti 2, sen jälkeen 1 yks. 14.1. asti ja 14.-24.1. 2 yks. (JoS, JuS, VV ym.). Naa Särkäsalmi 6.-26.1. 1 yks. (RH ym.), 5.3. Naa Saha 1 (RS) ja 7.-9.3. 1 tp Rai Viheriäinen (RS).

Naapana (Anas penelope). Tu satama 3.12.-3.1. 1 juv. ♂ (TLY). 29.12. Nau Stenskar 1 q-p (HP), 6.1. Naa Särkäsalmi 1 q-p (RH).

Tuikkasotka (Aythya fuligula). XII 50 yks./7 paikkaa: Ruissalo yht.

37, sen jälkeen vain Naa Luonnonmaa 2.1. 2 (JoS), Tu Veneveist. 2.1. 1 (RK), ja ruskosotkien mukana tullut 1 ♂ 10.-12.3. Rauvola (VP, TLY).

runasotka (*Aythya ferina*). 4.12. Par Kirjala 1 ♂ (EG).

Telkkä (*Bucephala clangula*). XII: 88 yks./17 paikkaa, eniten 29.12. Nauvo 11 yks. I:12/4 kaikki ulkosaaristossa, eniten Nau Berghamn 27.1. 6 yks. II-III: 3.2. Nau Berghamn 4, Nau Nötö 8, 7.-8.3. Rai Vineriäinen 1 ♂, 12.3. Naa Ukko-Pekka 1 ♂. Yllättäen sulapaikoilla talvella ei yhtään, vaan vasta kevättä kärkeä. Saaristossa normaalisti jäiden tuloon asti.

Alli (*Clangula hyemalis*). 4.12. Utö-Turku 1 (TN), 16.12. Nau Berghamn 1 (HK), 29.12. Nauvon S-saar. 6 (HP).

Pilkkaasiipi (*Melanitta fusca*). 3.-11.12. Ruissalo 5-6 (TM ym.), 16.12. Kor Aspö 1 (HK), 21.1. Ku Vuosnainen 1 ♀ (TL).

naahka (*Somateria mollissima*). XII yht. 38 yks.: 1 ♀ Ruissalossa, loput ulkosaaristossa, joukossa mm. 2 jp ♂, myöhemmin vain M/S Utöltä 6. ja 8.1. 1 yks. (TN, JLu) sekä 27.1. Nau Pärnäs 1 ♂ (TL).

Tukkakoskelo (*Mergus serrator*). Ulkosaaristossa yht. 18 yks. ennen 5.2., sen jälkeen 19.2. Naa Ukko-Pekka 1 ♂ (KS).

Isokoskelo (*Mergus merganser*). Joulukuu 2480 yks., maks. 575 Nau S-saar. 29.12. Tammikuu 1857 yks., maks. 283 Turku-Jurmo 27.1. Helmikuu 690 yks., maks. 226 Kor Aspö 3.2. Maaliskuu 203 yks., maks. 30 Pern Strömna 12.3. Summiin sisältyy ilmeisesti useampaan kertaan laskettuja yksilöitä. Helmikuun alun jälkeen vain pieniä määriä alueen sulapaikoilla. Maaliskuussa jo selvää muuttoa.

Uivelo (*Mergus albellus*). 29.12. Nau Stenskar 1 ♀-p (HP).

kanadanhanhi (*Branta canadensis*). Ke Strömna n. 40 talvehti, mm. 12.3. 41 p (AV ym.). Satama+Ruissalo 11 yks. 3.-25.12., sen jälkeen 8.1. asti 7, talvehtivat Fansion Laivastoasemalla, ja jälleen satamassa 2.3. alkaen 11 yks.

Kyhmyjoutsen (*Cygnus olor*). Kyhmyjoutsenia näkyi joulu-tammikuussa vielä melko runsaasti. Helmikuun alkupuolella nähtiin viimeiset, eikä kyhmyjoutsenia ilmeisesti talvehtinut alueella. Maaliskuun alussa havaittiin normaaliin tapaan jo muutolta palanneita. Yhteismäärät kuukausittain: XII 134, I 144, II 27 ja III 18. Maksimina tammikuussa 33 yks. Kustavissa.

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*). 27.1. Nau Pärnäs 2 ad. (TL).

Joutsen-laji (*Cygnus sp.*). Joulukuussa yht. 13 yks. ulkosaaristossa, 11.2. 1 juv. W Rai tehtaat (KK, RL) - oli paik. ojassa jo 9.2. lähellä tehtaita (HK).

siirihaukka (*Buteo buteo*). 3.-27.12. 1 Nau Nötö, 27.12. 2 yks. (JH ym.), 2.2. Kor Grisselharu 1 lennossa (HK).

iekana (*Buteo lagopus*). 15.12. Ke kk 1 (Martti Mario), 8.1. 16 Kiihikoski th 1 ad. 1 juv. (O-PK), 21.1. Sä Kankassalo 1 yks. (M. Seiro).

buteo sp. 3.1. Ruissalo Kukkarokivi 1 yks. (RK).

Varpushaukka (*Accipiter nisus*). Yhteismäärät kuukausittain: XII 26, I 43, II 41 ja IIIA 25. Varpushaukka tuli helmikuun puolesta myötä kaupunkiin.

Kanahaukka (*Accipiter gentilis*). Viime talven tapaan havaintojen huippu joulukuussa; yhteismäärät kuukausittain: XII 38, I 34, II 28 ja IIIA 22.

Sinisuhaukka (*Circus cyaneus*). 29.12. 1 ad. ♂ saalisteli luottomien luotojen yllä lähellä Nau Trunsötä (Hr).

Ampuhaukka (*Falco columbarius*). Havaintoja Turusta yht. 50 ja talvehtiva kanta noin (5)-6 yksilöä. Muualla vain kolmasti: 27.12. 16 Lankkisten th, 21.1. ha Kytö ja III Sa Pakkavuori. Normaalia runsaampi Turussa, muualla vähän. Linnut tulivat jo tammikuussa kaupunkiin.

Tuulihaukka (*Falco tinnunculus*). 11.12.-28.1. 1 juv. ♂ kurkia (AC), 18.-31.12. 1 ♂ Pai (OK), 5.1. 1 ♀ Pi riikkiönlahti (AU), 9.1. 1 ♀ Topinoja (TL), 15.1.-10.3. 1 ♀ Rauvola (JH ym.), 16.1. 1 ad. ♂ Friskala (RK) ja 19.2. 1 (MS), 2.-13.2. 1 Ke kk (MV), 12.2. 1 ♂ My Ruokola (RS), 10.3. 1 Sa Alhaisi (JW), 13.3. 1 Kakolanmäki (LV). Rauvolassa talvehti, maaliskuun yksilöt ilmeisesti jo kevätmuutolla.

Teeri (*Lyrurus tetrrix*). Yhteismäärät kuukausittain: XII 111, I 70, II 74, III 24. Määrät kuvastanevat retkeilyä metsäseuduilla. Suurimmat parvet on havaittu Salon seudulla ja Yläneellä. Toisaalta edelleen on yksittäisiä havaintoja Ruissalosta tästä alueen runsaimmasta metsäkanalinnusta.

Metso (*Tetrao urogallus*). Tänä talvena onnistuttiin havaitsemaan kokonaista 8 yks. (76/77 5, 75/76 3). Havaitut: XII Ku 2, I kis 2, II Su 1 ♂, Kar 1, III Kii 1, Yl 1.

Pyy (*Tetrastes bonasia*). Ilahduttavan runsaasti eli 86 yks., mikä on jonkin verran edellistalvia runsaampi tulos. Vähäisen määrän takia kuukausivaihteluissa lienee sattumalla melkoinen osuus: XII 29, I 15, II 30 ja III 12. Yhteismäärää nostavat useaan kertaan havaitut Aasian pyyt.

Peltopyy (*Perdix perdix*).

XII	1/1	I 47	yks./7 parvea	II 23/3	19/5
\bar{x}	1.0	6.7		7.7	3.8

Peltopyyllä lienee ollut heikko pesimistulos, sillä talven yhteismäärä, 85 yksilöä on 1970-luvun ehdoton pohjanoteeraus. Mahdollisesti lajin pesimistulos ei ole pystynyt korvaamaan edellisen talven aiheuttamia suuria tappioita. Nyt on aineiston pienuuden vuoksi vaikea arvioida lajin kuolleisuutta.

Kurki (*Grus grus*). 5.12. 1 SW Puutori (Lasse Iso-Iivari).

Nokikana (*Fulica atra*). XII yht. 838, maks. 180 Santala 17.12., I yht. 572, maks. 230 Santala+Kolkka 3.1. Naa Ukko-Pekka: 9.1. 65, 4.2. 40 ja 4.3. 36. Muualla Nau Pärnäs 3.2. ja 5.2. 7 yks., sekä yksinäisiä Ry (2), Nau (1), Ku (1). Normaalisti viime talvien tapaan. Häipyivät tammikuussa vesien jäätyessä, minkä jälkeen vain Naa Ukko-Pekalla.

Lehtokurppa (*Scolopax rusticola*). Ry Aasia 27.12. 1 yks. (LS).

Merilokki (*Larus marinus*). Muutamia joulu-tammikuussa satamissa ja ulkosaaristossa. Salon viimeinen 8.1., Turussa tammikuun puolen-välin jälkeen ja helmikuun alussa (5.2.) viimeiset jo ulkosaaristossa kin. Maaliskuussa 8.3. alkaen muuttoa.

Harmaalokki (*Larus argentatus*). Harmaalokkeja oli alkutalvesta erittäin runsaasti sataman tienoilla, esim. 4.1. n. 350 yks. Helmikuun alkuun mennessä satapäiset parvet kaikkosivat, ja helmikuun alun maksimina ilmoitettiin 30 yks. Tämän jälkeen ei talvehtivia harmaalokkeja näkynyt satamassa. Maaliskuussa ensimmäiset kiertelijät (muuttajat) ehtivät jo ennen kuin puoltaväliä.

Kalalokki (*Larus canus*). Tammikuulle asti kalalokkeja näkyi yleisesti satamassa, esim. 9.1. vielä 30 yks., tuolloin myös avomerellä: maks. Turku-Jurmo 105 yks. Helmikuussa enää muutamia; viimeinen nuori yksilö sataman ainoana lokkina 12.-23.2.

Naurulokki (*Larus ridibundus*). Joulukuussa yhteensä n. 115-130 yks. Turun ja Naantalın satamissa ja niiden ympäristössä. Tammikuussa satama: 4.1. 8 (RP, VP), 9.1. 6 (VP), 15.1. 3 (TP), 21.1. 1 (OT), 28.1. 1 (OT), muualla Ku Vuosnainen 8.1. 1 (OT), 15.1. 1 juv. (RS). Naa satama 5.1. asti muutamia (VV). Helmikuulta ei havaintoja, myöhemmin vain 11.3. 1 tp satamassa (AR). Joulukuussa erittäin runsas, tammikuussa melko vähän ja viimeiset normaalisti. Maaliskuun alussa jo yksi kevätkiertelijä.

Niskilä (*Cephus grylle*). XII: ulkosaaristossa yht. 73 yks., mm. Nau S-saaristossa 57 yks. 29.12. (HP), I: n. 25 yks. ulkosaaristossa, lisäksi eräs talven parhaita: 3.1. 1 tp Naa satama (VV). II: 1.2. Nau Nötö 1 (JoS, JL), 3.2. Nötö-Aspö 22 (HK, AV, SS) ja viimeiset 5.2. 13 yks. Jurmosten-Aspö (HK).

Ruokkilintu-laji

3.12. Kor Björkö 1 (JH, TN), 4.12. Kor Utö 6 (JH, TN), 4.12. Utö-Turku 2 (TN).

Uuttukyyhky (*Columba oenas*). 26.12. Rauvola 1 (RP, VP), 14.1. Lauste 2 (KS), 15.1. Par Koivuhaka 2 (JV), 17.1. Ra Kerttula 1 S (HP).

Sepelkyyhky (*Columba palumbus*). Kyrö Maapohjan viljavarasto, 1 yks. talvehti, ilm. juv. (RLa, O-PK, V-MK), havaintoja 12.12.-13.3. väliseltä ajalta.

Kesykyyhky (*Columba livia*). Turku TYKS 30.1. 1 o hautoi kahta munaa, hylkäsi myöhemmin. 13.3. uusi pesä, jossa 2 munaa (OT).

Sarvipöllö (*Asio otus*). Friskala 15.1. 2 yks. (TN) ja 7.2. 2 (MS).

Harmaapäätikka (*Picus canus*).

XII 14 yks./10 paikkaa I 14/10 II 12/7 III 14/10
Yhteensä koko talvena 38 yksilöä, mikä on edellisen talven kanssa viime aikojen huippuja. Yllättävän tasaisesti talven mittaan. Maaliskuun haviksista huomattava osa on jo huutelevia lintuja. Ruissalossa n. 14, Ry Aaslassa 6 ja muualla Ry 4 yks., muualla vain yksittäisiä siellä täällä.

Käpytikka (*Dendrocopos major*). Talven 76/77 huipun jälkeen normaali

li välivuosi: yhteensä 92 yks. Vähenneminen talven mittaankin tapahtui "normaalisti": XII 21, I 36, II 28, III 9.

Pikkutikka (*Dendrocopos minor*). Talven aikana yht. 6-7 yks: Hirvensalo 1, Ry Aasla 2, Ruissalo 1-2, Rai 2. Tämä osoittaa tosiksi tarinat pikkutikan häviämisestä, sillä edellinen pohjanoteeraus oli talvella 1974/75 (7 yks.). Esiintyi tasaisesti talven aikana.

Palokärki (*Dryocopus martius*). Ilmoitettujen havaintojen määrä on lisääntynyt parina viime talvena. Tämän talven yhteismäärä 79 yks. (76/77 55). Kuukausittain: XII 21, I 18, II 18 ja III 22.

Kiuru (*Alauda arvensis*). 4.12. Kor Utö 1 yks. (J. Kiviranta ja TN), 4.12. Ku Laupunen 1 yks. (AS), 15.1. Ku Laupunen 2 yks. (RS), 5.3. Naa satama 1 öljyntyntynyt, märkä kiuru, mahdollisesti talvehtinut (RS) ja 6.3. Ry Aasla 1 muuttava (LS).

Mustavaris (*Corvus frugilegus*). Edellisen talven ja kevään runsas esiintyminen jatkui: XII 8 yks./6 paikkaa, I 24/8, II 20/9 ja IIIA 6/4. Talvehtivia n. 25 yks. ja koko talven yhteismäärä 53 yksilöä. Suurimpia määriä: Kähäri 7.1. 7 yks. (RK) ja 14.1. 13 yks. (RS) sekä rautatieasema 20.2. 8 yks. (TL). Suurin osa Turussa (43), muualla vain Raisiossa (4), Salossa (2), Kaarinassa (3) ja Kiikalassa (1). Suurin tunnettu talvehtininen.

Peukaloinen (*Troglodytes troglodytes*). Ry Aasla 14.12. 1 (LS, Erkki Ylikylä), Mietoinen 8.1. 1 (RK), Mi kalatendas 14.1. 1 (TL).

Räkättirastas (*Turdus pilaris*). Talven yhteismäärä 1137 on melko paljon. Se on osoitus muualla Suomessa olleesta kohtalaisesta marjasadosta. Parvet hävisivät ennen tammikuun puoltaväliä, minkä jälkeen eri puolilla yksittäisiä lintuja. Maaliskuussa jo muuttoa.

	yksilöitä	havaint. määrä	maks.
1.-10.12.	210	62	30
11.-20.12.	217	49	23
21.-31.12.	230	78	30
1.-10.1.	159	65	21
11.-20.1.	56	36	5
21.-31.1.	66	44	3
1.-10.2.	60	47	3
11.-20.2.	45	33	3
21.-28.2.	22	18	2
1.-15.3.	96	37	20

Turdus iliacus/philomelos. 6.1. Kauppahallin öni 1 S (VP).

Mustarastas (*Turdus merula*). Yhteismäärät kuukausittain: XII 78, I 83, II 42, III 46. Esiintyminen normaalia runsaampaa. Maaliskuun luvussa ilmeisesti osa jo etelästä palanneita. Yhteismäärä 100-150 yks.

Punarinta (*Erithacus rubecula*). Ha Iilike 1 yks. 15.12. asti (AV ilm.).

Mustapäikerttu (*Sylvia atricapilla*). 26.12.-1.1. 1 o (JH ym.), Vasaramäki, Lakkatie, 23. ja 24.12. 1 o lintulaudalla (RPö).

Rautiainen (*Fringilla modularis*). 1 talvehti kerttelissä pihapiirissä, viimeksi III/IV vaihteessa (mainer Laitinen), 6.12. ja

12.2. Kaa kp 1 yks. (AS).

Västäräkki (*Motacilla alba*). AV ilmoitti Salosta: "2 yksilöä, toinen vioittunut, toinen ilmeisesti terve, yrittivät talvehtia keskustassa." Toisesta havainnot loppuvat vuodenvaihteessa, toisesta tammikuun loppupuolella (BK, KV ym.)

"Täysin kesyjä, toinen mm. tavattiin kerran erään ravintolan ovelta. Vakituaisesti se oleskeli yhden nakkikipsan alla pyörien jatkuvasti asiakkaiden jaloissa ruokaa etsien. Toinen asusti erään talon tuuletuskanavassa, mistä tuli päivisin edustan kadulle pyörimään."

Tilhi (*Bombus garrulus*). Talven yhteismäärä 936 on osoitus pihlajanmarjasadon runsaudesta. Esiintyminen kaksihuippuista joulukuun alussa ja tammikuussa. Helmikuussa linnut häipyivät täysin ennen voimakasta kevätkuvaellusta.

	yksilöitä	parvien määrä	maks.
1.-10.12.	75	10	35
11.-20.12.	125	13	40
21.-31.12.	21	6	11
1.-10.1.	198	26	37
11.-20.1.	144	16	25
21.-31.1.	147	12	40
1.-10.2.	72	9	19
11.-20.2.	18	3	10
21.-28.2.	-	-	-
1.-15.3.	137	13	20

Lapinharakka (*Lanius excubitor*). 1970-luvun parhaita talvia, etenkin paljon läpi talven. Varmoja talvehtimisiä 8, todennäköisiä 7 ja lisäksi 24 hajahavaintoa (XII 7, I 11, II 3, IIIA 3). Yhteensä 39 yksilöä.

Kottarainen (*Sturnus vulgaris*). Joulukuussa normaalisti, tammikuussa vähän ja helmikuussa kohtalaisesti. Talvehti vain Salossa. Kuu-kausittain: XII 46 yks./21 paikkaa, maks. 7 yks. Ruissalo 17.12.; I 13/6, maks. 4 yks. Topinoja 1.1.; II-III Topinojalla 12.2. 5 yks. ja 6.3. 2, Itäharjulla 10.2. 4 ja 15.-16.2. 1 yks., Sa Moisio 3 läpi talven. Maaliskuussa jo muuttaneita.

Viherveippo (*Chloris chloris*). Talvikanta vakiintunut viime vuoden tasolle: Turussa vähintään muutamia satoja (maks. 16.2. Ruissalo 300), Salossa n. 100, Paraisilla 100-150 ja Ruskolla 150 yks. Muutamien kymmenien yksilöiden talvikanta myös mm. Karinaisissa, Kemiössä, Naantalissa ja Raisiossa.

Tikli (*Carduelis carduelis*). Edellisen talven tapaan tiklejä näkyi jälleen runsaasti. Yhteismäärä oli nyt 433 yks. (76/77 405), mikä on 70-luvun ennätys. Normaalisti tikli on joulu-tammikuussa selvästi runsaampi kuin myöhemmin talvella, ja niin nytkin. Yhteismäärät kuukausittain: XII 166 yks./21 parvea, I 250/39, II 79/25, IIIA 37/9. Suurimmat parvet olivat Ry Aasla 17.12. 35 yks. ja Ha Joensuu 8.1. 30 yks.

Vihervarpunen (*Carduelis spinus*). Kohtalaisen runsas, selvä huippu joulukuun lopussa, minkä jälkeen pikkuparvia. Kevätliikehdintä alkoi aikaisin. 1.-15.12. 108 yks./maks. 25 yks., 16.-31.12. 462/100, 1.-15.1. 179/50, 16.-31.1. 51/20, 1.-15.2. 136/40, 16.-28.2. 73/32, 1.-15.3. 104/33, Koko talven yhteismäärä 1073 yksilöä.

Hemppo (*Carduelis cannabina*). XII 13 yks./6 paikkaa, I 205/12 na-
linen: 7.1. 32 (RK), 18.1. 132 (RS), hella 22.1. 45 (TN, AR, JLu).
II 26/2 Hella 5.2. 21 (JH), IIIA ainoa 6.3. Oriketo 1 (HK). Luku-
jen mukaan 1970-luvun kolmanneksi paras talvi, talvien 1974/75 ja
1976/77 jälkeen, mutta tämä perustuu pääasiassa maalisten kaalipel-
lon hemppoihin. Ilman niitä normaalisti tai hieman vähemmän.

Uрпиainen (*Carduelis flammea*). Talven yhteismäärä 4279 yks., kuu-
kausittain seuraavasti: XII 1712, I 2255, II 626, IIIA 209. Kohta-
laisen runsas, suunnilleen talven 75/76 luokkaa. Huippu joulukuus-
sa, vähentyminen tammikuun aikana, minkä jälkeen pikkuparvia. Ke-
vätliikehdintä ei alkanut ennen maaliskuun puoltaväliä. Salon rau-
tatieaseman ruokintapaikalla oleili helmikuussa 30 yks. parvi, jol-
la ei ollut lainkaan pakoetäisyyttä. Linnut istuivat mm. havain-
noitsijoiden otsalla!

Käpylintu (*Loxia curvirostra*+sp). Vuosikymmenen paras käpylintu-
talvi; erityisesti joulukuussa loxioita näkyi runsaasti. Tammi-
kuun määrät yllättävän vähäisiä. Linnut ilmeisesti pysyvät talvel-
la kiinteästi käpyjen tuntumassa ennen kevättalven pesinnän alkua.
Yhteismäärät: XII 130, I 41, II 56, IIIA 29 ja koko talvi 256 yks.

Feippo (*Fringilla coelebs*). Yhteismäärät puolikuukausittain:

XIIA	XIIL	IA	IL	IIA	IIB	IIIA
141 yks./	221/	165/	157/	137/	98/	63/
18 paikkaa	34	36	27	27	18	21

Talven yhteismäärä peräti 549 yks., mikä on selvästi suurin määrä
1970-luvulla. Eniten 6.12. Sa Orn 40 ja 29.12. Par Attu 40 sekä
vielä loppupalvesta 26.2. Paa 25 ja Topinoja 18.2. 28 ja 6.3. 10.
Määrät putosivat talven mittaan vain hieman alle puoleen, joten
peipot selvisivät hyvin kylmästä helmikuusta.

Järripeippo (*Fringilla montifringilla*). 70-luvun paras järri-
talvi Turun seudulla. Talven yhteismäärä 1820 yks. (74/75 1011). Yhteis-
määrät puolikuukausittain:

XIIA	XIIL	IA	IL	IIA	IIB	IIIA
329 yks./	148/	681/	198/	185/	40/	216/
11 paikkaa	20	29	22	17	15	23

Suurimpia parvia: Ry Mer th 6.12. n. 120, Mer Taattistenjärvi 11.12.
150, Par Attu 29.12. n. 100, Ry Aasla 11.1. n. 180, ku Grönvik 15.1.
200 ja Paimio 19.2. 300. Joulukuun alun huipun lisäksi on yllättä-
en toinen huippu helmi-maaliskuussa.

Fajusirkku (*Emberiza schoeniclus*). 10.12. Ry Ruskainen 1 yks.
(AU, JU), 17.12. Kouvola 1 yks. (JH, TN) ja 1.1. nai aukonpää
1 yks. (TF).

Pulmunen (*Plectrophenax nivalis*). 14.1. Kaa Kuusisto 1 yks. (Vr, Rf)
ja 21.1. Mellilä n. 30 yks. (O-PK).

TAVIOKUURNAN ESIINTYMISESTÄ VARSINAIS - SUOMESSA

ESKO GUSTAFSSON & VEIJO PELTOLA

Taviokuurna on pohjoisista metsistä tuleva kesy talvivieras etelässä. PLVK mainitsee lajin taantuneen levinneisyytensä etelärajoilla. Kirjassa on myös mainittu 1800-luvulta TLY:n alueelta muutama pesintäaikainen havainto. Nykyisin taviokuurnia näkee alueella lajin vaellusten aikana. PLVK:n mukaan viimeinen runsas vaellus on ollut 1958. Syksyllä 1976 taviokuurnat vaelsivat jälleen suurin joukoin. Tämän vaelluksen innostamina päätimme tehdä lajin esiintymisestä mahdollisimman tarkan selvityksen TLY:n arkiston perusteella.

Esiintyminen alueella ennen syksyä 1976

Tiedot lajista ennen 1960-luvun puoliväliä ovat puutteellisia. PLVK:n mainitsemista vaelluksista ei ole lainkaan tietoja arkistossa, esim. syksyn 1956 runsaasta vaelluksesta. Vähäisestä aineistosta käy kuitenkin ilmi, että ainakin vuosien 1958 ja 1962 vaellukset ovat saavuttaneet alueen kohtalaisen runsaina. Havainnot ovat keskittyneet pääasiassa marraskuulle. Aikaisimmat havainnot ovat 28.10.1948 ja 30.10.1958 sekä myöhäisin 13.2.1955.

1960-luvun jälkipuoliskolla laji oli melko harvinainen. PLVK mainitsee vaellukset vuosina 1965, 1967 ja 1969. Näistä ainoastaan syksyn 1965 vaellus todettiin alueella ja 1969 lajia ei tavattu lainkaan. Lähinnä laji olikin harvinainen talvivieras Varsinais-Suomen sisämaassa.

Syksyllä 1970 taviokuurnaa ei tavattu TLY:n alueella, mutta vuosina 1971, 1973 ja 1975 lajin vaellukset ulottuivat alueelle. Nämä vaellukset ovat hyvin edellisten kaltaisia: alku lokakuun lopussa (24.-27.10.), jolloin nähdään taviokuurnia myös varsinaisessa vaelluslennossa; paikallisia ja kierteleviä lintuja marraskuun alkupuolella; loppu helmikuussa (14.-28.2.). Vuosittaiset yksi-

lömäärät olivat 423, 284 ja 68 lintua.

Taulukko 1. Taviokuurnien yksilömäärät (yks./parvi) kuukausittain TLY:n alueella vuosina 1965-1975.

syksy aika	X	XI	XII	I	II	havainnoitsijoita
1965 23.10.-27.2.	1/1	-	6/1	28/3	12/1	5
1966 4.1.-26.2.	-	-	-	22/3	1/1	3
1967 7.1.	-	-	-	1/1	-	1
1968 23.11.-5.1.	-	10/1	-	17/2	-	1
1969 -	-	-	-	-	-	-
1970 -	-	-	-	-	-	-
1971 24.10.-23.2.	73/12	90/13	63/9	130/10	67/5	16
1972 4.2.	-	-	-	-	7/1	1
1973 27.10.-28.2.	30/10	119/28	44/14	80/16	11/2	21
1974 27.10.-5.2.	2/1	15/2	-	1/1	5/2	5
1975 26.10.-14.2.	9/4	57/21	16/5	2/2	4/3	14

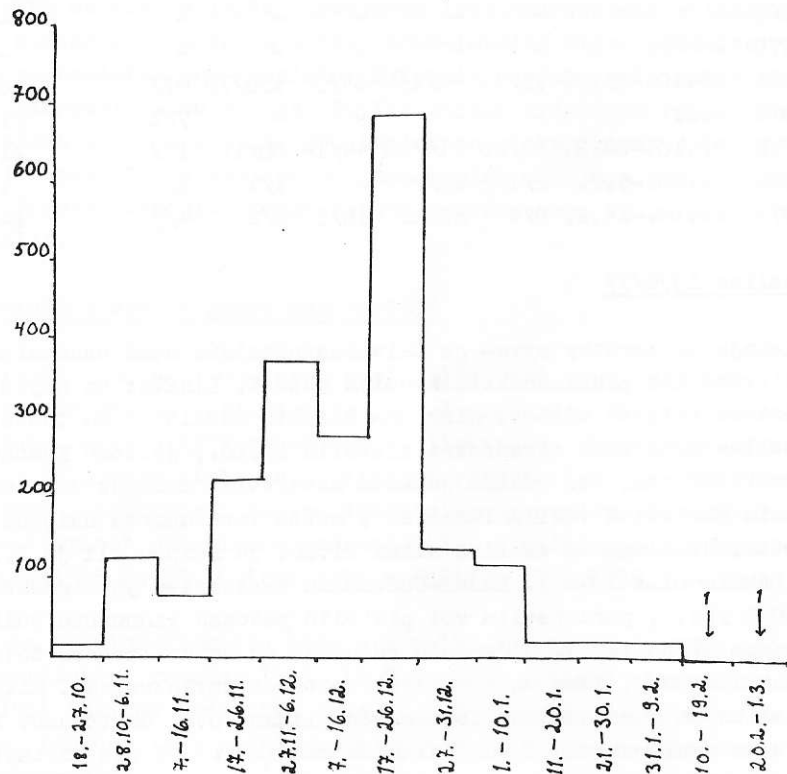
Vaellus 1976/77

Tietoja on kerätty syys- ja talvikaavakkeista sekä sanomalehtien välityksellä pähkinänakkelikyselyn ohessa. Lisäksi on käytetty arkistoon tulleet tiedot. Kiitämme kaikkia havaintojaan luovuttaneita. Vaellus todettiin alkaneeksi alueella 27.10., jolloin Kustavissa muutti 15 yks. BW. Tämän jälkeen havaittiin marraskuun alussa joi-takin yksilöitä vaelluslennossa, mutta varsinaista huippua ei todettu. Helsingissä vaellus alkoi 21.10. ja huippu oli jo 2.11.(1250) (LAMMINSOILA 1978). Länsi-Uudenmaan vaeltajien yhteismäärän, 15000 yks., perusteella voi päätellä pääosan linnuista tulleen maamme itäpuolelta. Uudenmaan rannikko on mahdollisesti toiminut johtolinjana, joka on kerännyt vaeltavat taviokuurnat. Mikäli vaellus on suuntautunut lounaaseen, linnut ovat ohittaneet TLY:n alueen eteläpuolelta. Pohjanlahden rannikolta ei ole vastaavia vaellustietoja, mutta on epäselvää, johtuuko se taviokuurnien vai havainnoinnin puutteesta. Maamme itäpuolella pesivät linnut ajautuvat kuitenkin enemmän Suomenlahden rannikolle, joten todennäköisesti vaelluksen pääosa on suuntautunut etelärannikkoa pitkin.

Vaelluksen alun pienen huipun jälkeen alkoivat paikallisten lintujen määrät nousta. Huippu saavutettiin joulun pakaskautena, jolloin lintuja oli runsaasti kaupunkialueitten rajoista notkuvissa

pihlajissa. Joulun huippu oli lähes samaa suuruusluokkaa kuin Helsingin huippu. Ilmeisesti linnut vaellusvireen heikennyttyä kiertelivät joulukuussa Etelä-Suomea. Taviokurnien valtaosa hävisi pian vuodenvaihteeseen jälkeen. Helmikuussa näkyi enää muutamia yksilöitä ja viimeinen 23.2. Kyrössä.

Kuvio 1. Taviokurnan esiintyminen TLY:n alueella 1976/77 10 vrk:n jaksoissa (vuoden viimeisen 5 vrk:n mittaisen jakson yksilömäärä on kerrottu kahdella).

Vaelluksen aikana havaittiin alueella kaikkiaan 2018 todennäköisesti eri yksilöä, jotka jakaantuivat kuukausittain seuraavasti: X 32; XI 705; XII 1107; I 151; II 23 yksilöä.

Vaellus on alkanut eri vuosina hämmästyttävän täsmällisesti 23.10.-2.11. (8 vaellussykyä). Vuoden 1976 vaellus ylittää määrällisesti muut 1970-luvun vaellukset. Nimenomaan alkutalven yksilömäärät ovat huomattavan suuria. Tammi-helmikuun lukumäärät vastaavat aikaisempien vaellusten yksilömääriä. Vaellus päättyi melko aikaisin aiempiin 4 vaellustalveen verrattuna (14.-23.2.).

Kirjallisuus

LAMMILIN-SOILA, R. 1978: Pähkinänakkelin (Sitta europaea) ja taviokurnan (Pinicola enucleator) suurvaellukset Länsi-Uudellamaalla 1976/77. Tringa 2:33-36.

PLVK = Pohjolan linnut värikuvin.

ENSIHARHAILIJOIDEN HAVAITSEMISKILPAILUN TULOKSET JA HUOMIOITA KEVÄT-MUUTOSTA 1978

HEIKKI KARHU

Muuttokaavakkeita palautettiin 36 kappaletta, kuusi enemmän kuin edelliseltä keväältä. Lisäksi tietoja saatiin monin muin tavoin niin, että tätä numerosumaa oli kokoamassa kaikkiaan 61 lintuharrastajaa. Kiitos.

Havainnoitsijat

Veikko Aaltonen (VA), Jouko Hakala (JHa), Jari Helstola (JHe), Tuntematon Harrastaja (TH), Kauko Häkkinen (KH), Reijo Kaartinen (ReK), Heikki Karhu (HKa), Juhani Karhumäki (JKa), Antti Karlin (AK), Olli-Pekka Karlin (O-PK), Rolf Karlson (RK), Eero Ketola (EK), Jorma Kirjonen (JKir), Jukka Kivelä (JKl), Hannu Kormanen (MKo), Pertti Korvenoja (PK), Lasse Kosonen (LK), Timo Kurki (TK), Ari Laakso (ALa), Ilkka Laiho (IL), Jarmo Laine (JLa), Esa Lehtikoinen (EL), Henry Lehto (HeL), Tom Lindroos (TL), Ari Linna (ALi), Jouko Lundén (JLu), Jari Lähteenoja (JLä), Jukka Nurmi (JN), Tarmo Nurmi (TN), Timo Pajunen (TP), Rita Peltola (RP), Veijo Peltola (VP), Eero Perttunen (EP), Juhana Piha (JP), Seppo Piiparinen (SP), Ilmari Pulli (IP), Harri Päiväranta (MP), Ilkka Rauvola (IR), Ari Rivasto (AR), Kaj Saari (KaS), Keijo Saari (KeS), Lennart Saari (LS), Markku Saarinen (MS), Jouni Saario (JoS), Jukka Saario (JuS), Risto Saranto (RS), Pekka Siitonen (PS), Juhani Sundell (JSu), Asko Suoranta (AS), Seppo Sällylä (SS), Mikko Tamminen (MT), Olli Tenovuo (OT), Rauno Tenovuo (RT), Iiro Teuri (IT), Juhani Toukola (JT), Jaakko Wessman (JW), Ari Vienonen (AV), Juhani Virtanen (JV), Kimmo Virtanen (KV), Jouko Vuokko (JVu).

Sananen

Aineiston analysoinnissa olisi nikottelemista tietokoneellakin; kevätvastaavan pää kesti perinteisen harhailijataulukon laatimisen lisäksi vain vähän muuta.

Havaintotoimikunta yrittää sorvata kevään -79 kyselyä siihen malliin, että hukkatiedoilta välttyttäisiin.

Kevään sää ja muutto

Helmikuun oli vielä täyttä talvea. Muuton alkua lupaili muutama köttäräinen ja 28. päivänä ensi kertaa plussan puolella käväisyt vuorokautinen keskilämpötila.

Maaliskuun alussa saapunut lauha etelävirtaus käynnisti peräti 26 lajin muuton (4.-11.3.), ei kuitenkaan vielä mitään kunnon

rynnäkköä. Sitten oli kaksi viikkoa kylmää ja tilanne täysin pyyhdyksissä. Loppukuusta antoi lauha lounaisvirtaus uutta vauhtia, 25.-31.3. 24 uutta muuttolajia. Vuosikymmenen muihin talviin verrattuna vankat jäät tosin pidättelivät hieman vesilintujen ja lokkien saapumista.

Huhtikuun alussa paistoi aurinko ja yöt olivat kylmiä, mutta sää oli esim. peipnomuutolle otollinen. Sitten vuorottelivat uusia muuttolajia yksitellen tuovat matalapaineet ja muuttoa hillitsevät korkeat. Muuhun kuuuhun nähden lämmintä oli 20.-23.4., mm. haarepääsky saapui ja tiltalteja nähtiin runsaasti. Kaikkiaan saatiin 23 uutta muuttolajia viimeisten 12 päivän aikana.

Vaikka toukokuun 11. päivään asti mittarinlukema laski useimpina öinä alle nollian, pöllähti 4.-7.5. alueelle vielä peräti 18 uutta lajia. Puolikuusta sitten puhalsi lämmintä ilmaa idästä kahden aaltona ja päästiin lopullisesti kesälintuihin käsiksi. 18.5. jälkeen ei satanut, paistoi vain ja vallitsi varsinainen hellesää; rariteeteillekin otollinen, joista tässä jutussa ei sen enempää.

Saapumistaulukko

Taulukko on koottu vanhoilla menetelmillä. Siitä ei juurikaan ilmene muuton todellinen alkaminen, saati kannan pääosan saapuminen. Näitä, ensimmäisten harhailijoiden ilmaantumista mahdollisesti tärkeämpiä kysymyksiä, valaisisivat esimerkiksi yhdeltä paikalta kootut pitemmät havaintosarjat. Pyritään niihin tulevana keväänä.

Kuntalyhenteiden tulkinta selviää lehden takakannessa olevasta luettelosta.

Kuikka	22.4.	1m Dr Lövä	JHe, TN	23.4.	3m Lövä	JHe, TN
		2p Ku Kiparuoto	TK			
Gavia sp.	22.4.	1m Lövä	JHe, TN	23.4.	2m Lövä	JHe, TN
		1m Mi Mynälahti	RK			
Silkkiuikku	13.4.	3p Tu satama	JHe ym	16.4.	2p Tu Kuuva	JKl
		1p Tu Koivuluoto	HKo		2p Tu Kolkka	JT
Härkälintu	28.4.	4p Kor S-saa-	JLu ym	30.4.	1m Kor Utö	AR ym
		risto				
Mustakurkku-uikku	24.4.	1p Kor Gyltö-Utö	JKir	25.4.	3p Ku Laupunen	AS
Heinäsaorsa	10.3.	1m Ry Aasla	LS	11.3.21p	Tu Rauvola	JKir
Tavi	27.3.	1p Tu Vuoksen-niska	HKa	30.3.	2p Tu Ruissalo	ARym
					4p Rauvola	RRym
Heinätaavi	20.4.	2p Tu Friskala	AR	21.4.	1p Sa Halikonl.	PS
Haapana	2.4.	1p Rauvola	JLa, JLu, AR	7.4.	1p Artukainen	HKo
Jouhisorsa	9.4.	2m Tu Ilpoinen	TL	10.4.	2p Rauvola	JHa, TL
Lapasorsa	14.4.	4p Ra Raisionl.	VA, TP	16.4.	2p Paimionl.	TP, IR
Lapasotka	28.4.	2p Aasla	LS	5.5.	4p Mynälahti	JVu
Tukkasotka	9.3.	1p Rauvola	VA, AR	29.3.	1p Tu satama	JHe

Punasotka	29.3.	1p Tu satama	JHe, JLa, AR	30.3.	4p Tu satama	RSym
Telkkä	7.3.	1p Naa Neste	RS	10.3.	1p Naa Ukko-P	JuS
Alli	18.3.	2p Utö	JKir	27.3.	20p Kor Kihti	TPym
Pilkka-siipi	24.4.	5p Gyltö-Utö	JKir	27.4.	13p Utö-Gyltö	JKir
Mustalintu	25.4.	10m Utö	JKir	30.4.	520m Utö	VAym
Maahka	27.3.	25m Houtskär	TP, IR	1.4.	2p Ku Lehmänkurkku	TK
				368m Utö	TN	
Tukka-koskelo	31.3.	1p Utö	TN	1.4.	8m2p Utö	TN
Isokoskelo	4.3.	8p Tu satama	JLa, TL	5.3.	8m Nau Finby	KaS
Uivelo	12.4.	4p Ra Kukonpää	VA, RS	13.4.	5 hav/13 yks.	
Merihanhi	27.3.	2p Tu Shell	HKo	28.3.	ä Ku Anavainen	RT
		1p Naa Lapila	VA, TP, IR			
		1m Nau Berghamn	IR			
Metsähanhi	30.3.	3m Rauvola	JKir, AR	8.4.	2m Anavainen	OT
Kyhmy-joutsen	5.3.	1m Nau Finby	KaS	10.3.	2p Tu satama	TN
Joutsen	9.3.	1m Merimasku	RS	3.4.	4m Aasla	ALa
Hiirihaukka	7.3.	1m Tu Jäkärä	VM	18.3.	1m Utö	JKir
Piekana	4.4.	1m Kar Kyrö	O-PK	7.4.	1m Aasla	LS
Varpushaukka	9.3.	1m Tu keskusta	HeL	11.3.	1m Hirvensalo	IR
					1m Tu Palo-	AS
					kallio	
					1m Aasla	RS
Mehiläis-haukka	27.4.	1m Utö	JKir	5.5.	1m Nau Pernäs	TL
Ruskosuo-haukka	11.4.	1m Halikonl.	ReK, JSu, KV	12.4.	1m Kaarina	JKir
Sinisuo-haukka	30.3.	1p Halikonl.	ReK, JSu, KV	2.4.	1m Ruißsalo	HKa, EL
					1m Anavainen	RT
Kalasaäski	11.4.	1m Tu Shell	HKo	13.4.	1m Palokallio	AS
		1m Aasla	LS		1m Neste	RS
Nuolihaukka	22.4.	2p La Soukainen	AS	4.5.	1m Loimaa	O-PK
Ampuhaukka	5.3.	1m Halikonl.	IL, SS, AV	15.3.	1p Tu satama	TL
					1p Kaarina	JKir
Tuulihaukka	10.3.	4 hav/4 yks.		12.3.	1p Kuusisto	RP, VP
Kurki	26.3.	1m Rauvola	JHe, TN, AR	2.4.	4 hav/ 8 yks.	
Luhtakana	26.4.	1p Rauvola	TN	8.5.	1p Aasla	EP
Nokikana	11.3.	2p Tu satama	JHeym	28.3.	3p Tu satama	TNym
Meriharakka	17.4.	4p Ruißsalo	JKlÄ	18.4.	8p Tu-Jurmo	JoS
Töyhtö-hyppä	11.3.	1p Le Kustavintie	TK	25.3.	1p Airisto	JLu
		ä Aasla	ALa			

Tylli	4.4.	1m Paimionlahti	JoS	8.4.	1m Ruißsalo	AR
					1m Paimionlahti	JLa
					1m Lehmänkurkku	TK
Pikkutylli	19.4.	1m Tu Pansio	HKo	20.4.	1p Rauvola	JKir, JLu, TN
					1p Friskala	AR
Tundra-kurmitsa	7.5.	1p Mynälahti	HKo	14.5.	2p Mynälahti	AR ym
Kapustarinta	2.4.	1m Mynälahti	HeL, TP, IR	5.4.	2m Mynälahti	TP
		1m Halikonlahti	JW			
Karikukko	4.5.	1p Mynälahti	HKa	6.5.	2p Ku Kiparuoto	TK
					6p Ku Iso-Hauteri	RT
Taivaanvuohi	30.3.	1p Rauvola	JuS, OT ym	31.3.	2p Tu Pikisaari	AR
		1m Hirvensalo	JLa		1p Friskala	VM
		1p Raisonlahti	VA		2p Utö	TN
Jänkäkurppa	16.4.	1p Kuusisto	JN	19.4.	1p Rauvola	JKir
Lehtokurppa	28.3.	1p Aasla	LS	30.3.	1p Tu Kastu	RT
Isokuovi	5.4.	2m Mynälahti	TP	8.4.	1p Paimionlahti	JLa
Pikkukuovi	23.4.	2p Raisonlahti	VA, TP	24.4.	1m Dr Vänö	JVi
Punakuiri	22.4.	2m Pansio	HKo, MT	13.5.	267 Mynälahti	AR ym
Metsäviklo	9.4.	2p Rauvola	JLu, TN	11.4.	1m Rauvola	OT
		1m Perniö	JKa, AV		1m Koivuluoto	HKo
Liro	29.4.	1p Friskala	JKlÄ	2.5.	3p Raisonlahti	TP
		1p Halikonlahti	AV			
		1p Laupunen	AS			
Rantasipi	22.4.	1p Tu Veneveistämö	JT	26.4.	1p Pyhämaa	EL
Punajalka-viklo	10.4.	1p Veneveistämö	JHe, AR	11.4.	1p Rauvola	JHa
Mustaviklo	5.5.	4m Mynälahti	JVu	6.5.	5 hav/ 6 yks.	
		1p Paimionl.	HKa, JoS			
Valkoviklo	29.4.	1m Friskala	JKlÄ	30.4.	1m Halikonlahti	AV
		1m Naa Luonnonmaa	JoS			
Lapinsirri	5.5.	1p Raisonlahti	JP	6.5.	4p Halikonlahti	IL, AV
Suosirri	11.4.	2p Raisonlahti	TP	21.4.	1p Kukonpää	VA
Suokukko	30.4.	2p Friskala	JLa	1.5.	4p Halikonlahti	IL, AV
Merikihi	26.4.	1m Utö	JKir	27.4.	1p Kor S-saaristo	JKir
Merilokki	5.3.	4p Nau Finby	KaS	8.3.	2p Aasla	LS
Selkälokki	27.3.	1p Tu satama	JKlÄ	2.4.	5 hav/ 29 yks.	
		1m Airisto	VA, IR, TP			
		1m Korppoo	HeL			
Harmaalokki	5.3.	1m Naa satama	RS	6.3.	ä Aasla	LS
Kalalokki	27.3.	14 Houtskär-Tu	IR ym	30.3.	2p Naa satama	TL
Naurulokki	11.3.	1p Tu satama	AR	26.3.	5p Tu satama	JLa, TN, AR
					2p Halikonlahti	JSu ym
Räyskä	20.4.	1m Veneveistämö	JLa	22.4.	6 hav/ 10 yks.	

Kalatiira	27.4.	1p Paimionlahti 1p Pärnäs 1p Berghamn	VA TL TL	6.5.	2p Le Monnoinen	MS
Ruokki	24.4.	8p Gyltö-Utö	JKir	26.4.	15p Utö	JKir
Riskilä	19.3.	3p Utö	JKir	23.4.	15 Houtskär-Tu	IR
Uuttu- kyyhky	10.3.	2m Rauvola 1m Luonnonmaa	AR JoS	11.3.	6 hav/ 20 yks.	
Sepel- kyyhky	26.3.	1m Rauvola	JLu ym	29.3.	3m Ruissalo	JHe, AR
Käki	7.5.	1p Kisko 1p Ku Kaurissalo	JKa, AV TK	8.5.	1p Vänö	JHe
Asio sp.	19.3.	1m Tu Tervahovink.	AR	30.3.	1m Rauvola	RK
Kehräjä	21.5.	1p Parainen 1p Dr Kuggskär	JVu IL	24.5.	1p Vänö	JP
Tervapääsky	7.5.	1m Rauvola 1m Vänö	VP JHe	14.5.	1m Ruissalo	JLu, TN
Käenpiika	2.5.	1p Neste	RS	4.5.	2p Tai	HKa, JLa, JoS
Kangas- kiuru	30.3.	4hav/ 6 yks.		1.4.5m	3p Utö	TN
Kiuru	5.3.	1p Naa satama	RS	6.3.	1m Aasla	LS
Haarapääsky	21.4.	1 Perniö	JHa	22.4.	1p Ha Vaskio	AK
Räystäspääsky	4.5.	1p Tai Kolkka	JLa ym	5.5.	1p Raisionlahti 1m Vänö	VA JHe
Törmäpääsky	6.5.	4 hav/ 6 yks.		7.5.	3p Raisionlahti 1p Monnoinen	VA MS
Varis	5.3.	55m Aasla	LS	6.3.	56m Aasla	LS
Mustavaris	2.3.	1p Tu satama 1p Ra kirkko 2p Halikonlahti	JLa HP HKA	5.3.	3p Ra tehtaat 1p Halikonlahti	TP SS ym
Naakka	4.3.	2p Aasla 2m Salo	LS AV	5.3.	35m Rauvola 12p La Pehntjärvi	TN AS
Peukaloinen	1.4.	3p Utö	TN	3.4.	1m Kuusisto	JN
Kulorastas	2.4.	1m Palokallio	AS	5.3.	9p Aasla	LS
Räkätti- rastas	4.3.	4m Tu satama	TN	1.4.	1p Shell	Hko
Laulu- rastas	31.3.	9p Utö	TN	31.3.	1p Koivuluoto	MT
Punakylki- rastas	30.3.	3p Ruissalo 3m Hirvensalo	JHe, TN, AR JLa	8.3.	2p 1m Turku	JuS
Musta- rastas	7.3.	1p Palokallio	AS	11.4.	1p Neste 3p Kuusisto	RS JN
Kivitasku	4.4.	1p Kuusisto	JN	4.5.	1p Kyrö	O-PK
Pensastasku	2.5.	1p Raisionlahti	TP	6.5.	2p Sa Vuohensaari	KV, AV
Leppälintu	5.5.	1p Vänö	JHe	13.5.	1p Tai Kolkka	JoS
Satakieli	6.5.	1p Tai Rantalanl.	HeL			

Sinirinta	15.5.	1p Halikonlahti	AV	17.5.	1p Monnoinen	MS
Punarinta	31.3.	2p Aasla 14p Utö	KaS TN	1.4.	50p Utö	JKir, TN
Ryti- kerttunen	19.5.	2p Monnoinen	MS	20.5.	2p Koivuluoto	MT
Ruoko- kerttunen	13.5.	1p Rauvola 1p Aasla 1p Kii Omenajärvi	HKA LS AV	15.5.	2p Paimionlahti	JKir
Kultarinta	13.5.	1p Raisio	VA	21.5.	3p Ruissalo 2p Koivuluoto	JKl äym Hko
Mustapää- kerttu	6.5.	1p Ruissalo	HKa	7.5.	1p Koivuluoto	MT
Lehtokerttu	7.5.	1p Ruissalo	JLu, TN	18.5.	1p Ruissalo	TL
Pensas- kerttu	6.5.	2p Vänö	JHe	14.5.	1p Salo	EK
Hernekerttu	6.5.	1p Vänö	JHe	8.5.	1p Pansio	Hko
Pajulintu	1.5.	1p Merimasku	RS	2.5.	1p Ku Rahi	JHe
Tiltaltti	5.4.	1p Ruissalo	JLa	16.4.	1p Luonnonmaa	JoS
Sirittäjä	7.5.	5 hav/ 15 yks.		13.5.	1p Rymättylä 1p Dr Taalintehtas	VA JHe
Harmaa- sieppo	18.5.	1p Ruissalo 1p Kuusisto 2p Monnoinen	TL JN MS	20.5.	2p Pansio 1p Luonnonmaa 1p Dr S-saaristo	Hko JuS SS ym
Kirjosieppo	4.5.	1p Loimaa	O-PK	5.5.	2p Vänö	JHe
Rautiainen	28.3.	3m Raisionlahti	TP	31.3.	10p Utö	TN
Niitty- kirvinen	29.3.	1p Ruissalo 1p Kuusisto	JHe, AR JN	30.3.	8 hav/ 26 yks.	
Metsä- kirvinen	22.4.	1p Tu Kakskerta 1p Sä Falkberg 1p Dr Ekhamm	AR IL, AV HP	28.4.	1p Raisio	VA
Västäräkki	31.3.	1p Utö	TN	1.4.	ä Mynälahti	RK
Kelta- västäräkki	21.4.	1p Friskala	AR	23.4.	1p Paimionlahti	JKir
Lapin- harakka	9.3.	1p Kuusisto	JN	11.3.	1p Raisio 1p Kakskerta 1p Rymättylä	JLa JHa RK
Pikku- lepinkäinen	10.5.	1p Vänö	JHe	11.5.	1p Tu Kärsämäki	JKir
Kottarainen	26.2.	3p Tu Paattinen	JHa	4.3.	3m Parainen 1p Ry Röölä 1p Aasla	JVu TL LS
Viherpeippo	7.3.	3m Rauvola	AR	10.3.	2p Aasla	LS
Vihervarpu- nen	4.3.	3m Ruissalo	HKa	5.3.	1p Rauvola 6m Pehntjärvi	AR AS
Tikli	2.4.	7p Tu Nummenmäki 1m Rauvola	HKa HKA	4.4.	1m Tu Pihlajaniemi 1m Paimionlahti	HKa JoS

Hemppo	27.3.	2p Shell 1m Artukainen	HKo MT	29.3.	2p Ruissalo 1p Raisionlahti 2p Halikonlahti	JHe,AR HP KV
Urpilainen	9.3.	15p Tu Yliopisto	VP	11.3.	15p Halikonl.	JSu,AV
Puna- varpunen	19.5.	1p Ruissalo 1p Mynälahti	MT VA,TP	20.5.	5 hav/ 5 yks.	
Peippo	25.3.	4p Tu Tervahovink. 3p Ra tehtaat	AR AR	28.3.	10m Raisionlahti	TP
Järripeippo		ks. sivu 22				
Peltosirkku	4.5.	2p Tai	HKa, JLa, JoS	5.5.	4p Paimionlahti 1p Kyrö	HKa O-PK
Kelta- sirkku	30.3.	5m Rauvola 1m Palokallio 1m Halikonlahti	JKir AS AV	31.3.	40p Utö	TN
Pajusirkku	18.3.	1p koiras Utö	JKir	19.3.	1p naaras Utö	JKir
Lapin- sirkku	1.4.	ä Mynälahti	RK	4.4.	1p Artukainen	HKo
Pulmunen	7.3.	ä Kuusisto	JN	13.3.	1p Halikonlahti	AV

Maaliskuun alkupuolen muuttajista varsinkin tukkasotka tuli varhain. Melko aikaisin saapuivat myös joutseen, hiirihaukka ja nokikana. Muuttaviksi onnasteltuja tuulihaukkoja nähtiin 10.3. Salossa, Paimiossa, Rauvolassa ja Hirvensalossa. 11.3. havaituista uuttukyyhkyistä peräti 13 löytyi Raisiosta, muut paikat olivat Aasla, Muurla, Rauvola, Friskala ja Nauvon kirkonkylä.

Pariviikkoinen kylmä jakso lykkäsi jonkin verran esim. töyhtöhyypän naurulokin ja peippolajien muuton käynnistymistä. Peippomuuton alun toteaminen oli lukuisien talvehtijoiden takia vaikeaa, mutta aivan kuun viimeisinä päivinä kumpikin laji yleistyi nopeasti.

Aikainen kurki muutti Rauvolan kallion yli 26.3. ja kolme metsähänhea 30.3. Kangaskiuru avasi vm. päivänä hieman viivästyneen muuttonsa neljällä taholla: Aaslassa, Pansiossa, Rauvolassa ja Palokalliolla. Kolmessa ensiksimmäisessä yksi muuttava, Palokalliolla kahden muuttavan lisäksi paikallinen laulaja. Samana päivänä purkautui myös niittykirvispaine 26 yksilön voimalla, näistä 8 nähtiin Artukaisissa ja 7 Ruissalossa. Muut paikat olivat Rauvola (6), Aasla ja Kuusisto (5), Hirvensalo, Raisionlahti ja Halikonlahti. Punarintoja oli 31.3. kertynyt Utöhön jo 14, alueen pohjoisempiin osiin ne olivat vasta matkalla: yksinäinen punarinta nimittäin laskeutui hetkeksi Rymättylän jälle nuottamiesten puuhia ihmettelemään. Västäräkkikin ennätti maaliskuussa alueelle, havaintopaikka tosin oli Utö.

Kylmästä huolimatta nähtiin ensimmäinen tylli ja kivitasku melko aikaisin huhtikuussa (4.4.), samoin karski tiltalti (5.4.). Esim. jouhisorsalla ja ruskosuohaukalla taas alku meni pitkäksi. Räyskiä nähtiin jo 22.4. kuudella taholla: Kemiössä, Kustavissa, Mietoissa, Ruissalossa, Paimion- ja Halikonlahdella. Ajankohdan suotuisa sää toi varhain myös haarapääskyn, nuolihaukan ja pikkukuovin. Sangen aikaisia olivat keltävästäräkki (21.4.) ja mehiläishaukka (27.4.).

Tshad-järven jatkuva kutistuminen ym. seikat pidättelivät ruokokerttusta tänä vuonna kerrassaan 13.5. asti. Lähes kaikki muutkin hyönteissyöjät tulivat hieman myöhässä. Myös määrät olivat silmään pistävän pieniä, etenkin kerttujen, pääskyjen ja sinirinnan. Törmäpääskyjä nähtiin 6.5. Ruissalossa, Friskalassa, Mietoissa ja Halikonlahdella. Sirittäjän ensihavaintoa oli 7.5. Jakkamassa kuusi paikkaa: Lemu, Paimio, Ruissalo, Rymättylä, Merimasku sekä Perniön Teijo, josta löytyi yhteensä 7 sirittäjää kahden hehtaarin lehdosta. Saman aallon mukana 7.5. tuli aikainen lehtokerttu Ruissaloon ja historian varhaisin tundrakurmita Mynälahdelle; tervapääskystä tehtiin kaksikin havaintoa. Jumbotilan vei tänä vuonna hieman yllättäen kehrääjä ajalla 21.5., viikkoa normaalia myöhemmin.

139 kärjessä

Kevdälle olivat ominaisia nopeat saapumisaallot ja näiden jälkeiset pitkät köyhemmät jaksot.

Stu vul	26.2.	Ayt fer	29.3.	Num pha	23.4.
Cor fru	2.3.	Ant pra	29.3.	Pod aur	24.4.
Mer mer	4.3.	Ans fab	30.3.	Mel fus	24.4.
Cor mon	4.3.	Cir cya	30.3.	Alc tor	24.4.
Tur pil	4.3.	Cap gal	30.3.	Mel nig	25.4.
Car spi	4.3.	Lul arb	30.3.	Ral aqu	26.4.
Cyg olo	5.3.	Tur ili	30.3.	Ste cus	26.4.
Fal col	5.3.	Emb cit	30.3.	Per api	27.4.
Lar mar	5.3.	Mer ser	31.3.	Ste hir	27.4.
Lar arg	5.3.	Tur phi	31.3.	Pod gri	28.4.
Ala arv	5.3.	Eri rub	31.3.	Ayt mar	28.4.
Cor nix	5.3.	Mot alb	31.3.	Tri gla	29.4.
Buc cla	7.3.	Tro tro	1.4.	Tri neb	29.4.
But but	7.3.	Cal lap	1.4.	Phi pug	30.4.
Tur mer	7.3.	Ana pen	2.4.	Phy lus	1.5.
Car chl	7.3.	Plu apr	2.4.	Jyn tor	2.5.
Ple niv	7.3.	Tur vis	2.4.	Sax rub	2.5.
Ayt ful	9.3.	But lag	4.4.	Are int	4.5.
Cyg cyg	9.3.	Cha hia	4.4.	Del urb	4.5.
Acc nis	9.3.	Oen oen	4.4.	Fic hyp	4.5.
Lan exc	9.3.	Num arq	5.4.	Emb hor	4.5.
Aca mea	9.3.	Phy col	5.4.	Tri ery	5.5.
Fal tin	10.3.	Ana acu	9.4.	Gal tem	5.5.
Col oen	10.3.	Tri och	9.4.	Ste sea	5.5.
Ful atr	11.3.	Tri tot	10.4.	Pho pho	5.5.
Van van	11.3.	Cir aer	11.4.	Rip rip	6.5.
Lar rid	11.3.	Pan hal	11.4.	Lus lus	6.5.
Cla hye	18.3.	Cal alp	11.4.	Syl atr	6.5.
Emb sch	18.3.	Mer alb	12.4.	Syl com	6.5.
Cep gry	19.3.	Pod cri	13.4.	Syl cur	6.5.
Fri coe	25.3.	Ana cly	14.4.	Plu squ	7.5.
Fri mon	25.3.	Lym min	16.4.	Cuc can	7.5.
Gru gru	26.3.	Hae ost	17.4.	Apu apu	7.5.
Col pal	26.3.	Cha dub	19.4.	Syl bor	7.5.
Ana cre	27.3.	Ana que	20.4.	Phy sib	7.5.
Som mol	27.3.	Hyd cas	20.4.	Lan col	10.5.
Ans ans	27.3.	Hir rus	21.4.	Acr sch	13.5.
Lar fus	27.3.	Gav arc	22.4.	Lus sve	15.5.
Lar can	27.3.	Fal sub	22.4.	Mus str	18.5.
Aca can	27.3.	Lim lap	22.4.	Acr sci	19.5.
Sco rus	28.3.	Tri hyp	22.4.	Car ery	19.5.
Pru mod	28.3.	Ant tri	22.4.	Cap eur	21.5.

Listan viertä juokseva musta pystyviiva pyrkii kuvaamaan selvää saapumisaaltoa, katkoviiva heikompaa aaltoa. Viivoja vaille jäävät täten ns. köyhemmät jaksot. Maaliskuun köyhän jakson aiheutti talvistunut sää, toukokuussa lopuivat puolestaan lajit kesken. Huhtikuun oli tyypillisesti aikaisten tunnustelijoiden ja viivästyneiden vuorottelua. 20.-24.4. aallon heikkous johtuu osaksi tarjolla olevien lajien määrän ehtymisestä - useiden muuttajien lajikohtaiset yksilömäärät sensijaan olivat hyvinkin runsaita tuona aikana.

Saapumistaulukosta karsitut

Useissa tapauksissa muuton alun määrittäminen on makuasia. Brittyisen hankalaa oli kuluneena keväänä päästä perille mm. seuraavien lajien muuton alkamisesta: hiirihaukka, kottarainen, vihervarpunen ja urpiainen. Kaavakkeilla ilmoitetuista kuitenkin vain

Isokoskelo	15.2.-2.3.	4 hav/ 7 yks.
Mustavaris	23.2.	1p Raisio
Mustarastas	2.-6.3.	4 hav/ 4 yks.
Lapinharakka	4.3.	1p Shell
Hemppo	3.3.	ä Nötö
Peippo	13.-24.3.	3 hav/16 yks.
Järripeippo	7.-24.3.	9 hav/173 "
Pulmunen	17.2.	2p Kuusisto
	23.2.	40 Alastaro
	25.2.	1m Loimaa

karsittiin taulukosta. Ilmeisesti osa aiheetta.

Mynälähdän vesilinnut

Poikkeuksellisen pitkään paikallaan pysyneet jäät aiheuttivat suurten vesilintumäärien keräytymistä harvoihin sulapaikkoihin. Mynälähdellä määrät olivat suurimmillaan 5.-11.5., myöhemmin siis kuin muilla lepäilyalueilla. Alla oleva taulukko esittää muutaman retkipäivän määriä.

	22.4	25.4	28.4	2.5	4.5	5.5	6.5	7.5	9.5	11.5	13.5	14.5
<u>A cre</u>	400	650	290	200	300	250	150	+	+	100	+	100
<u>A pen</u>	70	290	140	150	300	+	500	160	1000	1000	740	180
<u>A acu</u>	30	80	40	40	40	+	70	+	150	150	30	20
<u>A ful</u>	+	+	+	100	220	+	400	500	+	1500	380	800
<u>A fer</u>	+	+	+	40	75	100	+	110	+	70	180	40
<u>B cla</u>	+	+	+	150	120	400	170	600	+	150	420	300
<u>M mer</u>	+	+	+	500	1050	1700	300	300	+	400	+	180
<u>M alb</u>	-	-	2	4	15	20	15	8	+	15	+	11

Tavin huippu Mynälähdellä ei suurestikaan eroa esim. Monnoisten, Tapilan- ja Halikonlahden huipusta (22.4.), ks. jäljempänä. Enimmät jouhisorsat sensijaan laskettiin muilla paikoilla hieman aikaisemmin (22.4.-6.5.). Tukka- ja punasotkien huiput muilla paikoilla olivat selvästi aikaisemmin (huhtikuun jälkipuoliskolla), ja telkän lähes kuukautta ennen (noin 15.4.). Myös haapanen ja

isokoskelon komeat toukokuiset määrät viittaavat siihen, mikä uivelon kohdalla sitten onkin jo aivan varmaa: jäiden lähtöä odottelevia pohjoiseen menijöitä lähes koko joukko.

Muiden paikkojen suurimpia määriä:

Tavi	22.4.	705	Monnoinen	MS
	22.4.	600	Tapilanlahti	HP
	22.4.	400	Halikonlahti	KV
Heinätavi	22.4.	40	Monnoinen	MS
Haapana	6.5.	150	Paimio	JKir
	6.5.	150	Halikonlahti	AV
Jouhisorsa	6.5.	150	Halikonlahti	AV, KV
Tukkasotka	29.4.	400	Halikonlahti	JKa ym
	25.4.	293	Aasla	LS
Punasotka	17.4.	213	Tu satama	IR
	29.4.	400	Halikonlahti	JKa ym
Telkkä	11.4.	400	Ruissalo	JHe, AR
	14.4.	400	Ruissalo	JHe
	15.4.	250	Koivuluoto	MT
Isokoskelo	13.4.	122	Ruissalo	JHe

Mielenkiintoisia lajeja

Kapustarinta ylti edellistä kevättä parempiin määriin. Ensimmäiset (2.4.) olivat melko varhaisia ja lintuja näkyi tämän jälkeen tasaisesti läpi huhtikuun. Yli kymmenen päästiin silti vain kolmasti. Päämuuton alkua enteillivät 6.5. Salossa muuttaneet 50 yks. Varsin suuri määrä, 245, laskettiin jo 8.5. Maarian Ävikin pelloilta. Yli sadan päästiin mm. 12.5. Artukaisissa (142) ja 14.5. Mietoisissa (110) sekä Halikonlahdella (256). Vielä 19.5. muutti Monnoisissa 16 kapustarintaa.

Pikkukuovi tuli varhain huhtikuussa ja jo 4.5. lepäili Mynälähdellä 50 linnun parvi. Samana ja seuraavina päivinä nähtiin kaikkialla kymmenittäin pikkukuoveja menossa yksittäin tai pikkuparvissa. Kuun puoliväliin ja lajin normaaliin päämuuttoaikaan päästyä oli suurin osa jo mennyt, joskin vielä 14.5. nähtiin Peltjärvellä 37 ja Särkisalossa 55 pikkukuovia.

Suokukko löi komeasti aiemmat kevätennätykset aloittamalla varovaisen tunnustelun jälkeen varsinaisen rynnistyksen 6.5.: kuudella paikalla nähtiin yhteensä päivämuitajia n. 900, lisäksi 500 paikallista. Muutto jatkui yhtä voimakkaana seuraavana päivänä. Huipulukemat tehtiin 11.5. Halikonlahden 1100:lla paikallisella. Vielä 14.5. noteerattiin Salossa 700 suokukkoa ja Raisionlahdellakin 400, sitten määrät putosivat nopeasti.

Uuttukyyhky oli kuluneena keväänä havainnoitsijoiden erityisen silmälläpidon alaisena. Edellisen kevään suurparvi 240 osoittautui ottollisen takatalvisään aiheuttamaksi harhaksi ja Kuusistosta ilmoitettu 430:n parvi painovirheeksi, mikä täten oikeastaan. Neljä henkilöä ilmoitti kaikki havaintonsa lajista; yhteensä 258 yks. eli vain 64,5 uuttukyyhkyä miestä kohti koko keväälle (HP 96, JoS 27, AS 74, JW 61) ja osa näistäkin samoja lintuja. Suurin havaittu yh-

den päivän muuttajamäärä 14, suurin lepäilijäparvi 30 yks. Palokalliolla sai seistä parhaaseen uuttukyyhkyn muuttoaikaan maaliskuuhuhtikuussa peräti 10 päivää näkemättä lajia lainkaan (AS). Ainoaksi syksyistä metsästystä "puoltavaksi" tekijäksi jäänee se, etteivät läheskään kaikki pyssymiehet erota lajia sepelkyyhkystä.

Peukaloinen. Lämmin kannatus lajin siirtämiselle arkistolajilutettelon rariteettilistaan. Yhteensä kahdeksan ilmoitettua havaintoa - kahta lukuunottamatta ulkoluodoilta. Lähes kaikki olivat sangen myöhäisiä. Viimeiset 21.5. 3p Morgonlandetissa ja 27.5.1p Vänössä.

Niittykirvinen. Normaalin päämuuttoajan suurimmat määrät 23.4. 69 Luonnonmaalla ja 64 Askaisissa sekä 84 Aaslassa. Huippu vasta myöhään toukokuussa: 6.5. 60m Rauvolassa ja 73m Laupusissa. 7.5. 33m Laupusissa ja vielä 15.5. peräti 159p Aaslassa. Ilmiö ei ole jokakeväinen.

Järripeipon suuria talvehtijämääriä on jo päivitelty edellä. Mahdollisesti muutto alkoi jo muutamaa päivää ennen 25.3., jolloin eri puolilla todettiin määrien selvästi kasvaneen, esim. Raisiossa nähtiin 130 yks. Ensimmäiset varmasti muuttavat tulivat vastaan merellä Jurmon ja Utön välillä 31.3. Määrät pysyivät tasaisen pieninä huhtikuun, esim. 23.4. 45m Luonnonmaalla ja 69 Askaisissa. 7.5. meni Laupusissa 60 yks. ja Kiparuodossa 66. Muutossa riitti pontta poikkeuksellisen pitkään, sillä vielä 22.5. nähtiin Kuggskärillä 95 jarria, seuraavana päivänä enää vain kaksi.

Pulmunen. Vuoden -77 kohtalaista pulmuskevättä seurasi todellisen vuosikymmenen pohjanoteeraus. Lajista ilmoitettiin kaavakeilla 27 havaintoa (kaikkia ei kylläkään pyydetty). Määrät olivat yleensä yhden ja neljän välillä. Eniten 29.3. 40p Kuusistossa, 1.4. 60m Rauvolassa ja 2.4. 60m Mietoissa. Kysymyksessä ei ehkä ole yksi ja sama parvi.

Isot linnut

Pitkän tauon jälkeen tullaan kevään -79 kyselyssä jälleen keräämään kaikki havainnot hanhista, joutsenista, pedoista ja kurjista. Innoittakoot havainnoitsijoita ponnisteluihin seuraavat keväältä -78 poimitut määrät:

<u>Merihanhi</u>	15.4. 120p	Tai Hilloinen
	6.5. 44	Monnoinen
<u>Metsähanhi</u>	23.4. 97m	(+67 Anser sp:tä) Askainen
	26.4. 170p	Tapila
	6.5. 100m	Paimionlahti
<u>Joutsen</u>	9.4. 9m	Ruissalo
	10.4. 9m	Salo
	18.4. 30p	Omenajärvi
<u>Hiirihaukka</u>	9.4. 17m	Ku Anavainen ja 23.4. 11m
		Kakskerta
<u>Piekana</u>	21.4. 27m	Pa ja 22.4. 28m
		Pansionpuisto
<u>Mehiläishaukka</u>	25.5. 8m	Dr S-saaristo
<u>Kurki</u>	9.4. 75m	Luonnonmaa
	19.4. 200m	Salo
		14.4. 95m Rauvola
		20.4. 100m Kuusisto
		150m Salo

Ne. arktikamuutto

Reikäistä tiedostoa täydensi ansiokkaasti toukokuun lopulla Dragsfjärdin eteläsaaristossa liikkunut salolainen venekunta. Utössä tarkkailu oli viimekeväistä vähäisempää.

Gavia. 29.4. havaittiin ensimmäinen suurempi määrä: Nötön edustalla lepäili 57 kuikan parvi. Seuraavana päivänä muutti Utön ohi 96 Gaviaa. Yli sadan päivää oli puolet viimekeväistä vähemmän:

1.5. 300m	Utö	21.5. 761m	Dr S-saaristo
1.5. 136m	Utö-Jurmo	26.5. 161m	Dr-Nau S-saaristo
17.5. 116m	Luonnonmaa	28.5. 100m	Utö
21.5. 165m	Luonnonmaa		

Päämuuttoa ei ilmeisesti nähnyt kukaan, sillä AV arvelee sen menneen 25.5.

Lapasotka. Muuton alku ja kulku jää arvailtavaksi Mynälähdän lepäilijämääristä:

Alkuun 5.5. 4	Huippu 11.5. 60
Jo 6.5. 17	vielä 14.5. 45
ja 7.5. 33	mutta 16.5. 2, muut jatkaneet.

Vesilintu sp. Huomattavan mukavasti. 20.-28.5. yhteensä 45.400 itään matkaavaa Dragsfjärdin eteläsaaristossa. Paras päivä oli 25.5. Suomenlahdella allin massapäivä oli 21.5. 25.5. laskettiin Skadaharussa 28.719 vesilintua. Suomenlahdella massapäivänä saatiin luvuksi 350.000, johon TLY:n alueella oli esittää vain Kuggskärin 3087 allia. Toiseksi paras vesilintupäivä täällä oli 20.5.:10.327 1)

Allin huippu: 25.5. Skadaharu 18.224 + ilmeiset = 26.500

Mustalinnun: 25.5. Skadaharu 925 + ilmeiset = 2.200

Pilkkasipiä nähtiin parhaina päivinä vain muutama kymmen.

Vänön yksinäinen miehittäjä pääsi 25.5. 11.880:een ja Kuusistossa nähtiin 344 muuttavaa vesilintua. 24.5. illalla Kuusistossa laskettiin 1108 ja Utössä 3425.

Varsinaista huippuaikaa haarukoivat lavealti Utön kaksi kohtalaista mustalintupäivää: 30.4. 520m ja 28.5. 300m (JKir).

Sepelhanhi. Rariteettipuolelta ohittivat TLY:n alueen vain Kustavissa vapunpäivänä nähdyt 13 sepelhanhea. Suomenlahden massamuutorintaman reuna sensijaan hipaisi aluetta ensi kertaa vähän paremmin: Kuggskärissä 22.5. 2(+4 valkopeskea) ja 23.5. 19. Skadaharunilla 25.5. yhteensä 231 (+11 valkopeskea) ja huippuna Bengtskärissä 26.5. illalla aivan saaren vierestä yht. 2530 sepelhanhea. Suurimmassa parvessa 900 lintua. Vielä 2.6. ui Dragsfjärdin Kasnäsin edustalla 21 sepelhanhen parvi.

Meriharakka. 6.5. oli melko hyvä muuttopäivä: Paimionlahdella 95m ja Vänössä todennäköiset mukaanlukien 82m. Mietoissa nähtiin 78 mutta Halikonlahdella vain 2. 13.5. lepäili Mietoissa 52 paikallista meriharakkaa ja vielä 22.5. muutti Utön ohi 22.

1) Morgonlandetissa

Tylli. Hyvin vaatimatonta: 29.5. 20p Friskalassa ja 31.5. Raisionlahdella 30.

Tundrakurmitsa. Mynälähdän varhaisharhailijan jälkeen seuraavat 25.5. 10m Utössä ja Dragsfjärdin eteläsaaristossa 335m. Bengtskärrillä nähtiin seuraavana päivänä 100:n parvi ja 27.5. 110 Utössä. Huippu tuli 28.5., jolloin Utössä laskettiin 475 varmaa tundrakurmitsaa ja 1680 sen näköistä isoa kahlaajaa runsaan kolmen eamupäivän tunnin aikana. Päivän summa, 2155, nokitti edelliskevään huipun lähes tuhannella.

Punakuiri. Muutto venähti pitkäksi eikä varsinaista rynnistyspäivää tullut. Normaalin päämuuttoajan havainnot:

13.5. 267m+p Mynälähdellä
14.5. 232 (osa eilisiä) Mynälähdellä, 9m Rauvolassa ja 42m Salossa
15.5. 60m Paimiossa ja yht. 82 kolmessa muussa paikassa.

Toinen muuttoaalto todettiin ulkosaaristossa 24.-27.5., jona aikana Utön ohitti 820 kuireiksi arveltua isoa kahlaajaa. Dragsfjärdin retkikunta määrätti 25.5. 180 ja 27.5. 8 punakuiria ja piti vm. päivänä näkemänsä 250:n parvea ilmeisinä kuireina. Utössä varmoja punakuireja meni 25.5. 110 kappaletta.

Suosirri. Viimekeväistä enemmän. Ensimmäiset nimirotuun kuuluvat ilmoitettiin 14.5. (2) Mynälähdeltä. Utössä muuttoa ei todettu, mutta Dragsfjärdissä nähtiin 1191 muuttavaa pikkukahlaajaa 25.5. Muina päivinä vain pieniä määriä:

19.5. 70 Mynälahti	27.5. 50 Halikonlahti
20.5. 56 Mynälahti	29.5. 70 Halikonlahti
26.5. 80 Nau Loton	30.5. 35 Halikonlahti

Merikihu + sp. Sisämaahan pyrkiviä 13.5. Mynälähdellä ja 6.6. Raisionlahdella. Utössä jo 29. ja 30.4. kumpanakin päivänä. Matala huippu Dragsfjärdin eteläsaaristossa 25. ja 26.5. : 6m kumpanakin.

Vaelluslinnut

Käpytikan ja tiaisten kevätliikehännästä saatiin vain muutama havainto. Tilhellä sensijaan todettiin selvää muuttoa etenkin maaliskuussa, eniten hieman ennen puoltaväliä:

10.3. 16m Kuusisto	11.3. 7p Merimasku
11.3. 15m Nauvo	12.3. 10m Aasla
11.3. 9m Aasla	24.3. 3m Aasla
11.3. 15m Turku	30.3. 3m Turku

Paikallisista linnuista maaliskuulta kertyi runsaasti havaintoja, eniten 10.3. 26p Salossa. Huhtikuulta ilmoitettiin 6 havaintoa yhteensä 21 yksilöstä, mm. 22.4. 1m Paimionlahdella ja 29.4. 1m Utössä. Sangen myöhään olivat liikkeellä 3.5. Turun Ylioppilaskylässä nähty ja 6.5. Mynälähdellä muuttanut yksilö.

Muuttajamääriä

Edellisen päätoimittajan terveiset Ukulin tuleville kirjoittajille sisälsivät vakavan kehotuksen välttää jutuissa numeroita. Tässä siis enää vain "lyhyelti" kevätmuuttokyselyn "tulosten tarkastelua":

Silkkiuikku	22.4. 220p	Ruissalo, Kolka	JKlÄ
	30.4. 150p	Halikonlahti	AV
Haahka	8.4. 6000	Nötö-Jurmo	JT
	24.4. 10000	Turku-Utö	JKir
	29.4. 9000	Nauvo-Utö	IR
Nokikana	9.4. 500	Airisto	JKlÄ
	11.4. 500	Luonnonmaa	JoS
	15.4. 700	Koivuluoto	MT
	16.4. 1225	Aasla	JHe
	30.4. 440	Monnoinen	MS
Töyhtöhyppä	2.4. 331m	Mynälahti	HeL, IR
Taiveanvuohi	24.4. 80p	Utö	JKir
Liro	15.5. 120p	Paimionlahti	JKir
Merilokki	31.3. 60p	Aasla	LS
Naurulokki	11.4. 3400p	Turun satama	IR
	30.4. 4100p	Halikonlahti	AV
Kiuru	29.3. 330p	Raisionlahti	HP
	30.3. 400p	Rauvola	RK, JKir
Varis	28.3. 218m	Kiparluoto	TK
Mustavaris	17.3. 70p	Raision tehta	VA, TP
	19.3. 70p	Säkylä	JHa, HKa
Naakka	30.3. 201m	Halikonlahti	AV
Phylloscopus sp.	24.5. 1000p	Vänö	JP
Harmaasieppo	25.5. 200p	Vänö	JP
Västaräkki	30.4. 226p	Monnoinen	MS
Kottarainen	31.3. 1000p	Raisionlahti	TP
	9.4. 1000p	Halikonlahti	AV
Peippo	31.3. 280p	Aasla	LS
	2.4. 395m	Palokallio	AS
	2.4. 210m	Monnoinen	MS
	2.4. 105m	Lemu	IR
	2.4. 488m	Luonnonmaa	JoS
	2.4. 1000	Aura	O-PK
Lapinsirkku	21.4. 27p	Paimionlahti	JKir
Keltasirkku	31.3. 40p	Utö	TN

Nokikanaa ei lannistanut toinenkaan kunnan talvi, määrät edelleen hienoisessa nousussa. Kottaraismäärissä sensijaan ei enää näytilä millään päästävän yli tuhannen. Mikäli puolta Vänön phyllareista ei ole vetäisty ns. hilseestä, määrää voi pitää sangen mahtavana. Myös Monnoisten västaräkkisuma on suuri. Peipon muuton riipeys aprillipäivän tietämissä yllätti.

Läpimuuttajien viimeiset tapaamispäivämäärät

Edellisessä katsauksessa esitettiin viimeisiä "muuttohavaintoja" lähes kaikista kaavakkeen lajeista. Harrastajien keskuudessa levinnyt mielipide ei kuitenkaan tunnu arvostavan kovinkaan korkealle näitä "kesäkuun viherpeippoja", joita riittänee lajista kuin lajista tiputellen läpi kesän.

lapasotka	16.5. 2p Mynälahti (HKO) ja 1m Sä (AV). 3.6. 1p Omenajärvi (AV)
alli	30.5. 3p Vänö (RS). 31.5. 2p Merimasku (VM).
mustalintu	28.5. 300m Utö (JKir) ja 2 Vänö (MS).
uivelo	17.5. 5m Halikonlahti (SS,AV). 21.5. 1p Laupunen (AS)
metsähänhi	7.5. 3m Kustavi (TK). 20.5. 3m Mynälahti (HKO) Lisäksi ilmoitettu kesävieras: 14.6. 1p Halikonlahti (AV,KV)
joutsen	27.5.2p Mynälahti (HKO). 29.5. 1p Paimionl.(JKir).
piekana	7.5. 1m Kustavi (TK). 13.5. 1m Mynälahti (TN,AR)
sinisuohaukka	15.5. 1p Paimionl.(JKir). 21.5. 1p Taivass. (HeL).
ampuhaukka	12.5. 1p Halikonlahti (AV). 20.5. 1m Morgonlandet (PK ym)
tundrakurmitsa	5.6. 1 Mynälahti (RS). 17.6. 1p Vänö (MS), myöhäinen
kapustarinta	27.5. 1p Vänö (MS). 8.6. 1m Lo Varanpää (HP).
jänkäkurppa	24.5. 1p Vänö (JLä). 31.5. 1p Rauvola (RP,VP).
pikkukuovi	18.5. 1p Halikonlahti (AV). 21.5. 1m Luonnonmaa (JoS).
punakuiri	27.5. 1p Mynälahti (HKO,RS) ja 8m + 250 ilmeistä punakuiria Dr S-saeristossa (JLä ym)
liro	4.6. 1 Halikonlahti (JKir). 7.6. 1 Rauvola (JT).
mustaviklo	19.5. 1p Halikonlahti (AV)(ja 8.6. 1p ilm. syysm.)
valkoviklo	30.5. 1m Vänö (RS). Rauvolan (6.6. 1p) ja Halikonlah- den (14.6. 2p) linnut ns. kesäkiertelijöitä.
lapinsirri	1.6. 2p Rauvola (JKir). 15.6. 2p Halikonl. (AV).
suosirri	2.6. 6 Raisionlahti (JHe). 4.6. 1p Halikonl.(JKir).
suokukko	8.6. 3p Paimionlahti (JKLä) ja 4p Halikonl. (SS), voivat olla myös pesiviä tai kesäviipyijöitä.
mustavaris	25.5. 1 Utö (AR) ja 3m Vänö (JP). 2.6. 1m Velkua (VP).
sinirinta	24.5. 1p Utö (AR). 25.5. 1p Dr Skadaharu (IL,SS,AV), niukan muuton varhainen päättyminen.
lapinharakka	6.5. 1p Vänö (JHe).
urpiainen	11.5. 1m Vänö (JHe), 17.5. 1p Perniö (AV).
järripeippo	28.5. 1p Vänö (OT) ja 31.5. 1p Vänö (RS), myöhäisiä
lapinsirkku	14.5. 5p ja 15.5. 2p Halikonlahti (AV).
pulmunen	21.4. 20m Paimionlahti (JKLä). 22.4. 1p Aasla (LS).

ERIKOISIA HAVAINTOJA

Lintujen pesistä

Talitiainen

Kyröstä on löydetty viisi talitiaisen pesää oravanpesistä (1970, 1971, 2 pesää 1973 ja 1974). Kaikki pesät ovat olleet kuudessa 3-7 metrin korkeudella. PLVK(=Pohjolan linnut värikuvien): tali-
tiainen on hyvin kekseliäs pesäpaikkansa valinnassa, mutta ora-
vanpesää ei mainita vaihtoehtona.

Veli-Matti Karlin

Töyhtötiainen

Käydessämme tarkastamassa töyhtötiaisen pesää 9.5.1972 emo käyt-
täytyi yllättävän rohkeasti: se kävi välillä istumassa käsivarrel-
la ja tossulla. Pesä oli n. 8m korkealla oravanpesässä Karinaisten
Kyrön kylässä.

Veli-Matti Karlin & Reijo Laine

Hömötiainen

3.6.1977 löysin Karinaisten Rahkion kylästä koivupötkelöstä hömö-
tiaisen pesän n. 1 m:n korkeudelta. Pesässä oli 1 muna ja 11 poi-
kasta. Biotooppi oli nuorehko tuore kuusimetsä. PLVK:n mukaan suu-
rin hömötiäiselta tavattu munamäärä on ollut 11, tavallisesti mu-
nia on 7-9.

Veli-Matti Karlin

Räkättirastas

1971 totesin räkättirastaan pesässä 10 munaa Karinaisten Rahkion
kylässä. Pesässä oli 9.5. 4 munaa, 16.5. 10 munaa, 25.5. 10 munaa.
9.6. pesä oli tuhottu. Pesä oli tuoreessa sekametsässä koivun haa-
rukassa, n. 20 paria käsittävissä räkättirastasyhdyskunnassa. Yh-
dyskunnan pesien lähekkäisyys viittaa siihen, että pesye olisi

ollut kahden naaraan aikaansaama. PLVK:n mukaan Suomessa on tavattu 1 9-munainen pesä ja ALATALO ilmoittaa myös Oulusta 9-munaisen pesän (Suomenselän linnut 1:78(4):114-119).

Veli-Matti Karlin

Kivitasku

21.5.1973 löysin Kyröstä eräasta pihapiiristä kottaraisen pöntöstä seitsemän metrin korkeudelta männystä kivitaskun pesän. PLVK:n mukaan tällainen on hyvin harvinaista.

Reijo Laine

Kottarainen

8.6.1971 löysin Kyröstä kottaraisen pesän , jossa oli 8 munaa. Pesä oli ilmeisesti vain 1 naaraan munima, sillä kaikki poikaset kuoriutuivat samoihin aikoihin. Kyrössä oli myös toinen 8-munainen kottaraisen pesä, mutta siitä ei ole tarkempia tietoja. PLVK:n mukaan Suomesta tunnetaan vain 1 8-munainen kottaraisen pesä , joka oli ilmeisesti kahden naaraan aikaansaama.

Veli-Matti Karlin

2.6. 1974 löysin Perttelin Vähä-Hiiden kylästä joen rannalta teljän uutusta kottaraisen pesän , jossa ei ollut lainkaan pesäaineksiä. Pesässä oli 4 lentokyvvyttöä poikasta, joilla höyhenet olivat juuri tulleet esille.

Veli-Matti Karlin

Keltasirkku

24.5.1973 löysin Kyröstä keltasirkkun pesän kuusesta 1.3 m:n korkeudelta tiheästä kuusikosta. PLVK:n mukaan pesäkorttiaineistosta alle 10% on maanpinnan yläpuolella. Ennätys on 2.5 m korkealta korista löydetty pesä.

Veli-Matti & Olli-Pekka Karlin &
Reijo Laine

Biotoopeista

Niittykirvinen

1.6.1977 löysin n. 2 hehtaarin Keikka-nimiseltä (peruskartta) metsäpellolta Kyröstä niittykirvisen pesän , joka oli vain n. 20m lähimmästä metsänreunasta (täysikasvuista mustikkatyypin sekametsää).

Pelto oli sänkipeltoa, joka oli jätetty kesannolle. Lähin suo (n. 170 ha) , jossa niittykirvinen pesii, on n. 1 km:n päässä löytöpaikasta , ja pellon ja suon välissä on täysikasvuista metsää sekä avokalliota.

23.5.1977 löysin Pöytyän Kettusuolta niittykirvisen pesän , joka oli rämealueen keskellä olevalla pienellä nevalta, joka oli kooltaan vain muutamia aareja. PLVK:n mukaan niittykirvisiä ei tavata pesivänä alle 200 m leveältä nevalta eikä pieniltä viljelysaukeilta.

Veli- Matti Karlin

VÄHÄLUKUISTEN TIKKOJEN ESIINTY- MISESTÄ PESIMÄAIKANA SALON SEU- DULLA 1967-1977

JUHANI KARHUMÄKI

Artikkelissa tarkastellaan vähäluukuisten tikkalajien - harmaapäätikka, pikkutikka ja pohjantikka - kesäaikaista esiintymistä Salon seudulla. Kirjoitus perustuu kirjoittajan kyseisistä lajeista tekemiin havaintoihin 11 vuoden ajalta. Lisäksi käsitellään myös eräitä harmaapäätikan pesintään liittyviä piirteitä. Artikkelin tarkoituksena on antaa jonkinlainen käsitys näiden metsien yksinkertaistumisesta kärsivien lajien nykyesiintymisestä Salon seudulla.

1. Aineisto ja sen keräys

Artikkelin pohjana olevat havainnot ovat vuosilta 1967-1977, joiden lisäksi on otettu huomioon kaksi harmaapäätikan pesintää vuodelta 1965. Havainnot on tehty Salon kaupungin ympäristökunnista, erikoisesti kaupungin itäpuoliselta alueelta, johon kuuluvat Muurla sekä osat Saloa, Perniötä ja Kiskoa. Ydinalue, jolta valtaosa havainnoista on tehty ja jota käytetään arvioitaessa harmaapäätikkakannan suuruutta, on kooltaan n. 400 km², siis neljä peruskartan lehteä. Vesistöjä ydinalueella on noin 5% kokonaispinta-alasta. Peltojen osuus on hieman yli 30% ja loput on metsämaata. Salon kaupunkitaajama sisältyy ydinalueeseen.

Sekä ydinalueelle että koko havainnointialueelle on tunnusomaista maiseman rikkonaisuus, joka johtuu lukuisista kalliomaista. Paikoin näillä mäillä metsä on kliimaks-vaiheen männikköä, joka kituliaanakin soveltuu ainakin joillekin tikkalajeille. Kallioiden kupeilla on yhä jäljellä "sirpaleita" ennen alueelle ilmeisen luonteenomaisista haapaesiintymistä. Jalopuulehtoja ja kartanoiden puistikkoita alueella on jonkin verran. Retkeilykäyttäytymiseni on syrjinyt melkoisen tehokkaasti viimeksi mainittuja biotooppeja, joten tässä artikkelissa esitetyt huomiot valottavat tarkasteltavien lajien esiintymistä nimenomaan Salon seudun metsämaastossa.

Olen ottanut huomioon vain huhti- heinäkuussa tehdyt havainnot. Kriittisesti ottaen aivan kaikki eivät siten ole "pesimäaikaisia". Tällaisia, lähinnä keväisiä harmaapäätikkahavaintoja, on kuitenkin varsin vähän, eivätkä ne vaikuta tikkojen esiintymiskuvan muotoutumiseen.

Tikkahavainnot ovat kertyneet sivutuotteina alueen metsiä samoillelessani. Vaeltelun itsensä ohella kiinnostukseni on ensisijaisesti kohdistunut kanahaukkaan ja huuhkajaan, mikä luonnollisesti on vaikuttanut retkireittien valintaan. Retkeilykäyttäytymiseni voidaan katsoa suosivan pohjantikkaa, kun taas pikkutikan tilanne on päinvastainen - jo yksistään siitä syystä, että mökittyneet rantametsät eivät ole kuuluneet vakioreitteihini. Vasta viime vuosina olen jossakin määrin pyrkinyt tietoisesti etsimään tikkojen, etenkin harmaapäätikan, reviiirejä.

Huhti- toukokuun aikaiset retket tikkamaille ovat koko tarkkailukauden ajan olleet vähäisiä, jos kohta jokavuotisia. Tämä on tietysti selvä puute: ovathan tikat juuri tähän aikaan erikoisen näkyviä. Etenkin harmaapäätikkakannan arvioimiseksi uskoisin huhtikuisten retkien olevan selvästi tehokkaimpia. Retkeily kesällä, ja nimenomaan kesäkuussa, on ollut melko runsasta ja pääsääntöisesti lisääntynyt vuosi vuodelta. Vuosina 1973-1977 olen ollut "vähintään kaksi päivää kolmesta maastossa".

2. Pesimäaikaiset havainnot

Harmaapää-, pikku- ja pohjantikasta tekemäni pesimäaikaiset havainnot eri vuosilta on eritelty taulukossa 1. "Pesintä" viittaa joko löydettyyn pesäkoloon tai havaittuun poikueeseen; "reviiri" elinpiiriin, jolla on tavattu pari, varoitteleva emo tai yksinäinen lintu vähintään kahdesti. "Havainnot" viittaavat yksinäisiin kerran havaittuihin lintuihin. Koska useilla paikoilla on käyty vain kerran (tai muutamia kertoja), valtaosa yksittäishavainnoistakin koskenee todellisuudessa reviiirejä.

	P can				D min				P tri			
	pes.	rev.	hav.	yht.	pes.	rev.	hav.	yht.	pes.	rev.	hav.	yht.
1967	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
1968	3	-	-	3	2	2	-	4	1	-	-	1
1969	-	1	1	2	-	-	-	-	1	-	1	2
1970	1	1	3	5	2	-	1	3	?	-	1	3
1971	2	2	2	6	-	-	3	3	-	-	1	1
1972	4	-	2	6	1	1	1	3	-	-	1	1
1973	1	1	3	5	-	1	2	3	-	-	1	1
1974	5	1	2	8	-	-	2	2	-	-	2	2
1975	4	1	6	11	1	-	-	1	1	-	1	2
1976	5	3	8	16	-	-	-	-	-	-	-	-
1977	2	1	5	8	-	-	-	-	-	-	-	-
				72				19				13

Taulukko 1. Yhteenveto harmaapää-, pikku- ja pohjantikan pesimäaikaisista havainnoista Salon seudulla.

Tarkempi kuva tikkojen esiintymisestä alueella saadaan, kun tarkastellaan elinpiirien kokonaismäärää, jolloin siis eri vuosina todettu sama reviiri on laskettu vain kertaalleen. Tällöin päädytään taulukon 2 mukaisiin lukuihin.

P can	D min	P tri
28	11	6

Taulukko 2. Vuosina 1967-1977 havaittujen harmaapää-, pikku- ja pohjantikan eri elinpiirien lukumäärät Salon seudulla.

Taulukoiden 1. ja 2. sanoma voidaan kiteyttää seuraavasti. Harmaapäätikka on Salon seudulla selvästi pikku- ja pohjantikkaa runsaslukuisempi, eikä lajia ainakaan vielä voida pitää kovin harvinaisena. Pikkutikka on alueella yllättävän vähäluukainen verrattuna lajin keskimääräiseen runsauteen maassamme. Pohjan-

tikka on toki vähälukuinen, mutta kaiketi silti jokavuotinen harvinaisuus Salon seudun pesimälinnustossa. Valkoselkätikasta kirjoittajalla ei ole alueelta sen paremmin pesimäaikaisia kuin muitakaan havaintoja.

Seuraavassa tarkastellaan eri tikkalajien esiintymistä hiukan lähemmin laji kerrallaan.

3. Harmaapäätikka

Esiintyminen. Taulukon 2 mukaisesti harmaapäätikkoja on löytynyt yhteensä 72 yksilöä 28 elinpiiriltä. Vaikka elinpiirien luku onkin saatu yhdistämällä eri vuosien havainnot, eikä se siten edusta minkään vuoden havaintoja yksinään, uskon sitä voitavan käyttää arvioitaessa lajin reviiirien lukumäärää alueella. Eri reviiireiksi lasketut elinpiirit ovat nimittäin niin kaukana toisistaan, että siirtyminen paikasta toiseen tuntuu sangen epätodennäköiseltä. Etenkin kun laji näyttää hyvin pesäpaikkauuskolliselta, eräs reviiiri mm. on ollut asuttuna koko tarkkailukauden ajan, vaikka se vuosina 1976-1977 on putsattu lähes puuttomaksi.

Parhaana yksittäisenä vuonna (1976) harmaapäätikka on tavattu 16 eri elinpiiriltä. Pesälöytöjä on yhteensä 12 reviiiriltä, joiden lisäksi kolmessa paikassa on nähty poikue.

Tarkempi kuva lajin esiintymisestä saadaan, kun tarkastellaan harmaapäätikan esiintymistä alussa mainitulla n. 400 km² suuruisella ydinalueella. Täältä on tiedossani 19 lajin esiintymispaikkaa, joista 11 pesälöytöä tai poikuetta. Olettaen että reviiirit ovat vuosittain asuttuja ja että tiedossani ei ole kaikkia lajin reviiirejä (mistä olen vakuuttunut) voidaan päätellä, että harmaapäätikan kanta Salon seudulla on vähintään 5 paria 100 km²:llä. Arvio 5-8 paria tuntuisi uskottavalta, mikä käytännössä merkitsisi sitä, että esimerkiksi Perniön pesivä kanta olisi 20-30 paria.

Pesiminen. Harmaapäätikan pesän olen löytänyt 23 kertaa. Pesäksi olen tällöin laskenut (yleensä uuden) kolon, josta emo on lähtenyt pesintään viittaavalla tavalla puuta kopautettaessa. Eräitä tällaisista koloista en ole myöhemmin tarkastanut, joten periaatteessa jokunen saattaisi olla muu kuin pesäkolo. 11 kolossa on todettu poikaset. Pesäkoloista yksi on törkeästi kirveellä ryöstetty ja kahden muunkin osalta aukkoa on puukolla suurennettu (ilmeisesti sisällä olleet poikaset ovat tuottaneet pettymyksen ja homma on jäänyt kesken). Lähimmillään kaksi asuttua pesää ovat sijainneet 600-700 metrin etäisyydellä toisistaan.

Pesälöytöjen vuosittainen jakauma näyttää seuraavalta:

	-65	-66	-67	-68	-69	-70	-71	-72	-73	-74	-75	-76	-77
P can	2	0	0	2	0	1	1	3	1	3	4	5	1
D maj	?	?	1	2	1	1	5	4	4	18	4	8	5

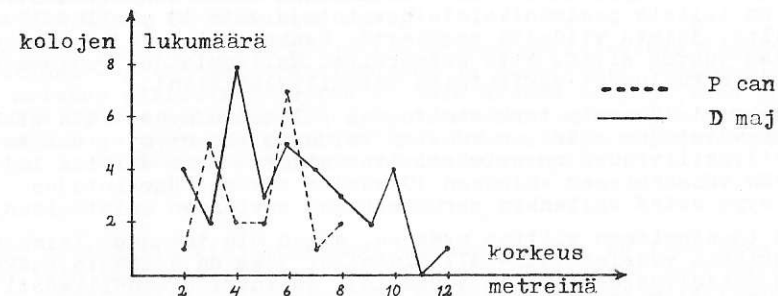
Taulukko 3. Harmaapäätikan ja käpytikan vuosittaiset pesälöydöt Salon seudulta.

Taulukkoon on vertailun vuoksi sijoitettu myös löytämiäni käpytikan pesien vuosittaiset määrät. Sen lähemmin näitä kommentoimatta näyttää vuosi 1974 olleen todellinen käpytikavuosi, ainakin Salon seudulla.

Harmaapäätikan ja käpytikan välisiä eroja pesäpuun valinnan ja pesäkolon korkeuden suhteen valaisevat taulukot 4 ja 5.

	haapa	koivu	mänty	kuusi	yht.
P can	18	2	3	-	23
D maj	29	9	11	2	51

Taulukko 4. Harmaapäätikan ja käpytikan pesäpuut.

Taulukko 5. Harmaapäätikan ja käpytikan pesäkolojen korkeudet. Keskiarvoiksi saadaan harmaapäätikalle 5,0 m ja käpytikalle 5,9 m.

Kuten on usein korostettu harmaapäätikan tärkein pesäpuu on haapa (taulukko 4). Tarvittaessa laji kyllä voi kovertaa pesäkolonsa kovempaankin puuhun. Molemmat koivukolot olivat lajin itsensä tekemiä, tosin hiukan lahovikaisissa puissa. Yksi mäntykoloista oli koverrettu kalliomänttyyn, jossa ainoastaan ydin oli hiukan pehmennyt.

Harmaapäätikan pesäkolot ovat enimmäkseen melko matalalla (taulukko 5). On syytä huomata, että käpytikan kolot ovat olleet keskimäärin hiukan korkeammalla, vaikka laji kaivertaaakin kolonsa yleensä pienempiin puihin.

Pesimäbiotooppi. Harmaapäätikan mieluisin pesimäympäristö on vanha haavikko, vaikka laji pystyy asumaan jopa muutaman haapavanhuksen muodostamassa metsikössä, jos ympäristö on edes jonkinlaisessa kunnossa. Huomattavan useat löytämästäni pesistä ovat sijainneet karujen kalliomäkien laiteilla. Lähinnä tämä kai johtuu siitä, että tällaisilla alueilla metsät ovat usein vaikeasti hakattavissa ja siten haapaesiintymät ovat säilyneet keskimääräistä paremmin. Jalopuulehdoista tiedossani ei ole yhtään harmaapäätikan pesää. Mielenkiintoisena erikoisuutena kannattane mainita eräs kliimaks-vaiheen männikkö, jossa harmaapäätikka tuntuu asuttavan jatkuvasti, vaikka reviiirin ydinosalta puuttuvat sekä koivut että haavat puuston koostuessa lähes yksinomaan osaksi keloutuneista männyistä.

Kannan kehitys. Taulukon 1 havaintojen painottuminen viime vuosille johtuneesta tehostuneesta tarkkailusta. Näin ollen selvästi havaittavia tosiseikkoja kannan kehityksen arvioimiseksi ei ole

käytössäni. Kannattanee kuitenkin todeta, että Salon seudulle luonteenomaisten kalliomäkien aiheuttama maiseman rikkonaisuus ilmeisesti auttaa harmaapäätikan säilymistä: yksittäisiä haapa-vanhuksia jappieniä haavikoita on vielä toistaiseksi pystyssä siellä täällä. Toisaalta harmaapäätikan nykyinen esiintyminen reviiireillä saattaa johtua pikemminkin lajin pesäpaikkauskolli-suudesta kuin reviiirin kelpoisuudesta.

4. Pikkutikka

Pikkutikka on nykyään sangen vähälukuinen Salon seudulla. Itsel-läni on lajista pesimäaikaista havaintoja vain 19 yksilöä 11 elin-piiriltä, joista viideltä pesälöytö. Osaksi havaintojen niukkuus saattaa johtua siitä, että esimerkiksi Halikonlahden rantametsät eivät ole kuuluneet vakituisiin retkeilyalueisiini.

Taulukkoa 1 lähemmin tarkasteltaessa paljastuu myös, että pikku-tikkahavaintojen määrä on vuosien kuluessa vähentynyt, vaikka retkeilyaktiivisuus on selvästi lisääntynyt. Tämä viittaa lajin selvään vähenemiseen kuluneen 10 vuoden aikana. Havaintojen vähäisyys estää kuitenkin perusteltujen arvioiden esittämisen.

Lajin taantumiseen viittaa myös se, etten ole tavannut lainkaan pikkutikkaa vuosina 1975-1977 alueella, joka on kaikkein keskei-sintä retkeilyalueettani ja jossa laji esiintyi säännöllisesti vielä 60- ja 70-lukujen vaihteessa. Kyseisellä alueella saattoi noihin aikoihin tavata kaikki maassamme pesivät tikkalajit - valkoselkätikkaa lukuunottamatta - samalla retkellä. Itselleni kävi näin 13.5.1968.

5. Pohjantikka

Pohjantikan olen havainnut pesimäaikaan Salon seudulla 13 kertaa. Näistä neljä koskee pesälöytöä ja yksi poikuetta. Loput 8 havain-toa ovat yksittäisistä linnuista aikaväliltä 20.4.-27.7. Havainnot jakautuvat kuudelle elinpiirille, joista kolmelta on varmistettu pesintä: kahdelta pesälöytö ja yhdeltä poikue.

Neljästä pesälöydystä kolme on samalta reviiiriltä peräkkäisiltä vuosilta. Pesäpuuna on kahdesti ollut kalliomänty, kerran mänty-keho ja kerran kuusipötkelö. Pesistä kolme on sijainnut vanhassa kolossa, yhden osalta tietojen ollessa puutteelliset. Yhteistä kaikille pesälöydysille, kuten myös monille erillishavain-noille, on niiden sijoittuminen karujen kalliomäkien kituliaisiiin männikköihin. Kirjallisuudessa usein mainitaan pohjantikan ja kanahaukan asustavan vierekkäin samoilla biotoopeilla. Itselleni ei ole tästä havaintoja - vaikka kanahaukka onkin "leipälajejani".

Pohjantikan esiintyminen nimenomaan Salon seudun kalliomäillä ei ehkä ole lopulta yllättävää. Ovathan nämä biotoopit yleensä luonnontilaisia ja puusto on sangen vanhaa. Lisäksi näillä alu-eilla esiintyy usein pohjantikan suosimia kituliaita ja jopa kuivuuteen kuolleita kuusia.

6. Yhteenveto

Edellä on hahmoteltu harmaapää-, pikku- ja pohjantikan kesäaikaista esiintymistä Salon seudulla 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa. Tiedossani ei ole riittävän yksityiskohtaisia tietoja lajien aiemmasta esiintymisestä alueella, joten perusteltuja näkemyksiä

mahdollisista kannanmuutoksista en pysty esittämään. Havaintojeni perusteella kyseisten tikkalajien esiintyminen alueella näyttää pääpiirteissään seuraavalta.

Harmaapäätikka on näistä lajeista selvästi runsaslukuisin eikä sitä ainakaan vielä voida pitää kovin harvinaisena. Vähenemisestä ei ole havaintoja, joskin tarkkailujakso on kovin lyhyt. Alueella jo tapahtuneet ja ilmeisesti myös jatkossa tapahtuvat rajut biotooppimuutokset muodostavat kuitenkin tälle haapaa tarvitsevalle lajille melkoisen uhkatekijän.

Pohjantikka näyttää olevan Salon seudun kalliomäkien säännöllinen, jos kohta hyvin vähälukuinen pesijä.

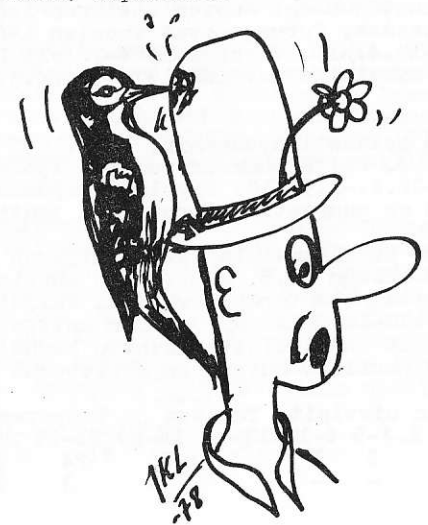
Pikkutikka on alueella - kirjallisuudessa mainittuihin tietoihin verrattuna - yllättävän vähälukuinen ja ilmeisesti taantumassa. Itse asiassa pikkutikka näyttäisi vain hiukan pohjantikkaa lukui-sammalta. Koska retkeilykäyttäytymiseni kuitenkin on suosinut pohjantikkaa ja syrjinyt pikkutikkaa lienee lajien runsaussuhteiden ero todellisuudessa jonkin verran suurempi.

P.S.

Sitten artikkelin kirjoittamisen käyttööni ovat tulleet myös kesän 1978 tikkahavaintoni. Ne liittyvät kiinteästi yllä esitet-tyihin näkemyksiin, joten muutama kommentti lienee paikallaan.

Kesän neljästä harmaapäätikan pesästä kolme sijaitsi tavanomai-sesti rehevässä biotoopissa ja haavassa. Neljäs sen sijaan oli melkoisen yllättävässä paikassa: Kiikalan harjualueella karun suorantaisen metsälammen rannassa. Lähistöllä ei kasvanut lain-kaan haapoja ja ympäristön metsätyypit olivat laajalti karuja, osin jopa jäkälätyypin männikköä.

Pikkutikan osalta kesän havainnot tukivat aiemmin esitettyä näkemystä lajin taantumisesta. Tielleni osui nimitäin vain yksi yksilö ja sekin ainoastaan kerran. Myös pohjantikasta tein yhden havainnon löytäessäni Halikosta pesän. Tämä oli itselleni ensimmäinen kanahaukan naapuruudesta, synkästä kuusikosta, tapaamani.

UUODEN 1977 PROJEKTILAJIT:

UIVELO

ESKO GUSTAFSSON

Uivelo on Varsinais-Suomessa harvalukuinen läpimuuttaja, mutta periaatteella "jokaiselle jotakin" päätti havainnointitoimikunta ottaa sen vuoden 1977 projekttilajiksi. Sen lisäksi ja taustaksi olen käsitellyt uivelon esiintymistä laajemmaltikin.

Koko läntisen palearktisen alueen uivelomääräksi CRAMP (1978) esittää 75 000 yksilöä ja toteaa kannan hieman vahvistuneen viime aikoina. Tästä Uralin tällä puolen esiintyvistä kannasta talvehtii suurin osa Neuvostoliiton eteläosissa, esim. Asovan merellä 25 000 ja Volgan suistossa 20 000. Luoteis-Euroopan talvikannaksi on arvioitu 10 000 yksilöä, josta Ruotsin osuus 400 (NILSSON 1976). Samassa kirjoituksessa on esitetty kansainvälisesti merkittäväksi muutto- tai talvehtimispaikaksi alue, jolla esiintyy säännöllisesti vähintään 100 uiveloaa. Pääosa Euroopan talvikannasta muuttanee Baltian kautta.

Keski-Euroopan maiden uivelomäärät ilmenevät talvella 1967 suoritettua laskennasta: DDR 601, BRD 1080, Hollanti 1626, Belgia 23, Sveitsi 22 ja Itävalta 0 (GLUTZ 1969). Nämä eivät liene aivan todellisia lukuja, mutta antanevat suuruusluokkakuvan. Ilmeisesti suurin osa Suomen läpi muuttavista yksilöistä talvehtii Pohjanmeren maissa, lähinnä Tanskassa, Hollannissa ja Englannissa.

Kevätmuutto

Uivelo on yömurtaja, mutta jonkin verran havaitaan päivämurttoakin. NILSSONin (1976) mukaan uivelo muuttaa Skånessa maaliskuussa ja pohjoisempina Ruotsissa huhtikuussa. Suomen etelärannikolle laji saapuu maaliskuun vaihteessa. Turussa ovat vuosien 1964-78 tulotajat seuraavat: 15.3.-2.4.-19.4./15. Vuosina 1964-72 oli keskimääräinen saapumispäivä 8.4. ja aikaisina keväinä 1973-78 24.3. Keväällä 1977 uivelo saapui 18.3.

Sisämaahan laji saapuu selvästi myöhemmin, esim. 1977 Tampereelle 24.4. ja Päijät-Hämeeseen 29.4. Päijät-Hämeen vuosien 1960-69 saapumistilasto on seuraava: 19.4.-22.4.-1.5./10. Uivelon saapuminen samoin kuin päämuuton ajoittuminen on suuresti riippuvainen jäättilanteesta.

Päämuutto on ajoittunut Uudellamaalla 1975 huhtikuun loppuun (21.4. 32p) ja 1976 toukokuun alkuun (4.5. 20p). Näin suuria määriä ei juuri etelärannikkoa lukuunottamatta tapaa keväällä. Päijät-Hämeessä huippu oli 1977 3.5. 12p. Etelä-Karjalassa, joka on osittain Uudenmaan kanssa samalla muuttoreitillä on uiveloita tavattu keväällä 1974 43, 1975 25, 1976 16 ja 1977 32 yksilöä. Huippu on ajoittunut toukokuun alkuun.

Keväällä 1977 tavattiin uiveloita Turussa ja Tampereella seuraavasti:

	15-20	21-25	26-31	1.4-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	1.5-5	6-10
TTY	1	2	2	2	1	4	18	24	34	24	2
TaLY	-	-	-	-	-	-	-	3	16	5	1

Yhteensä näkyi Tampereella 26 ja Turussa 86 yksilöä, joka on hieman vähemmän kuin keväällä 1976 (102). Taulukosta huomaa hitaan alun ja selvän huipun huhtikuun lopussa sekä nopean vähenemisen. Lisäksi huippu osuu molemmissa paikoissa samaan aikaan.

Jäättilanteen vaikutus uivelon ja yleensäkin vesilintujen muuttoon on melkoinen. Keväällä 1978 Mynälähdellä oli uiveloita 28.4. 2, 4.5. 15, 5.5. 20, 11.5. 15 ja 14.5. 11. UKULI toteaaakin huipun ajankohdan johduttavan jäiden viivyttävästä vaikutuksesta. Samoin kävi 1976, jolloin Mynälähdän huiput olivat 6.5. 14p ja 8.5. 11p.

Muuton loppuminen tapahtuu Etelä-Suomessa 10-20.5. Aikaista saapumista seuraa usein myös varhainen loppuminen. Vuonna 1977 havaittiin viimeinen 10.5. ja 1978 21.5. Tämän jälkeinkin näkyy joiakin vuosina uiveloita, mutta ne alkavat kuulua jo seuraavan otsikon alle. TTY:n alueella on muutto päätynyt vuosina 1964-78 29.4.-10.5.-30.5.

Kesähavainnot

PLVK mainitsee lajista olevan paljon havaintoja pitkin kesää Etelä-Suomestakin. TTY:n alueelta on tiedossa seuraavat havainnot: Rym. 15. 6.1958 1♀, Par 16.7.1958 1♀, Rai 9.6.1959 1♀, Par 1959 1♀ koko kesän ja 1♀ VI puolivälissä pari päivää, Lai 30.6.1966 1♂, Ask 2.6.1968 3♀, Ku 27.5. ja 7.-8.6.1975 1♂, Ku 20.6.1976 1♂, Rym 31.5. ja 9.6.1977 1♂ ja Nau 24.6.1978 1♂. Näiden tietojen lisäksi on huhujen mukaan Ruissalossa oleillut 1♀ kesällä 1975.

Etelä-Karjalassa tehdään kesähavainnot keskimäärin kerran vuodessa, joten TTY:n arkistossa olevat em. 10 (+1) havaintoa tuntuvat osoittavan uivelon olevan täällä harvinaisempi. Ilmeisesti kaikkia havainnotoja ei ole annettu arkistoon, sillä viime vuosien havainnot antavat aihetta olettaa uivelon olevan melko säännöllinen kesävieras alueella.

Syysmuutto

CRAMP (1978) mainitsee lajin muuton alkavan jo syyskuussa ja päämuuton olevan loka-marraskuussa. PLVK taasen toteaa lajin saapuvan Etelä-Suomeen vasta lokakuun puolivälin jälkeen.

Uudellemaalle on uivelo saapunut 1974 15.9., 1976 18.9. ja 1977 8.8. ja 21.8. Päijät-Hämeessä on ensimmäiset havaittu 1975-77 jo 15.8.-5.9., mutta varsinainen muutto alkaa vasta lokakuun alussa. Varsinais-Suomeen uivelot saapunevat syyskuun lopussa, vaikka havaintoja onkin tiedossa vain vuosilta 1972 (30.9) ja 1977 (18.9). (Todennäköisesti kyse on vain tietojen keräämisestä, sillä syyshavainnot on koottu vasta pari vuotta.)

Uivelon muutto huipentuu nykyisin Etelä-Suomessa lokakuussa, esim. 1977 oli huippu Päijät-Hämeessä 8.10. 58p ja Tampereella 13.10. 7p. Uudellamaalla on suurimmat määrät havaittu viime vuosina seuraavasti: 1974 15.10. 51p Kirikkonummi, 20.10. 87p Ki, 17.11. 60p Bromarv, 1975 11.10. 56p Ki, 18.11. 28p Br, 1976 16.10. 76p Ki, 1977 20.10. 50p Karjaa ja 30.10. 70p Ki. TTY:n alueen huippumääriä: 13.10.1973 50p Ku, Rahi (H.Toivonen, K.Vaara) ja 25.10.1975 62p Ku, Kunnarainen (T.Numminen ym.). Syksyllä 1977 tavattiin uiveloita lokakuussa seuraavasti:

	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-31	yht.
-	50	8	4	12	-	74	

Huippuina olivat 8.10. 37p Mynälahti (He. Lehto) ja 8.10. 12p Tai Kolkanaukko. Huippupäivä osui täsmälleen samaksi kuin Päijät-Hämeessä ja oli yllättävän aikainen.

Muuton voimakkuus vaihtelee vuosittain melkoisesti. Päijät-Hämeessä syksy 1977 oli ehdottomasti viime vuosien paras. Etelä-Karjalassa ovat yhteismäärät olleet vuosina 1974-77: 12, 24, 26 ja 33.

Turun viimeinen havaittiin jo 23.10. (1976 29.10.). Uivelon on sanottu viivyttelävän jäiden tuloon asti, mutta TLY:n alueella näitä viivyttelijöitä on ollut vähän. Huomaa kuitenkin Uudenmaan havainnot määristä myöhään marraskuulta.

Talvihavainnot

PLVK:n mukaan uivelosta on lajin harvalukuisuuteen nähden paljon talvihavaintoja. Turusta on viime talvilta havaintoja seuraavasti: 69/70 2 yks., 72/73 20, 74/75 10, 75/76 2, 76/77 13 ja 77/78 1. Ilmeisesti uiveloita on rannikolla jäätymiseen asti vaihtelevan pieniä määriä lähes joka talvi. Vuonna 1977 havaittiin 1.-21.1. 1q satamassa, 11.1. 2q Paraisilla ja 29.12. 1q Nauvossa.

Muuta

Keväällä 1977 havaituista uiveloista oli koiraita 28 (88%) ja naaraita 32, joten suhde on melko tasan. Etelä-Karjalassa on 1974-77 suhde ollut 51/65 (78/100). PLVK mainitsee Askaisista 127/100 ja Helsingistä 98/100. Ilmeisesti siis keväällä on koiraita hieman naaraita vähemmän. Syksyllä on kaikki linnut ilmoitettu q-pukuisiksi, kuten oikein onkin. Vanhat koiraat nimittäin alkavat erottua vasta marraskuussa: esim. TRINGA mainitsee parven 17.11.1974, jossa oli 4 ad♂/56 q-pukuista.

Sekä keväällä että syksyllä on Mynälahti ollut alueen parhaita paikkoja. Kustaviin kerääntyvät suuremmat määrät saapunevat Pohjanlahden rannikkoa pitkin. Kunnittain jakautuivat havaitut yksilömäärät 1977 seuraavasti (keväät/syksy): Eu 3/, Kaa 5/2, Kii 3/, Kis 7/, Ku 12/2, Mi 13/45, Naa 1/, Nau 5/, Par 15/, Pai 2/, Pyh 1/, Rym 9/2, Tai 1/14, Tku 13/ ja Veh 1/. Rannikolla uiveloita oleilee keväällä säännöllisesti ja varsin tasaisesti jakautuneena eri paikoille. Sisämaassa lajia nähdään vain parhailta lintujärvillä ja etupäässä keväällä.

Ulkosaaristossa uivelo on varsin harvinainen. Jurmossa laji on tavattu 15 vuoden aikana (1962-76) seuraavasti: I 2 hav/2 yks., II 2/2, IV 5/11, V 1/1, X 3/3 ja XII 2/2. Muutama uivelo oleilee jäänreunan tuntumassa talvella, kuten havainnoista huomaa. Kevät- ja varsinkin syysmuuttotietoutta ei Jurmon lintuasema ole rikastuttanut.

PLVK toteaa lajin runsastuneen viime aikoina. Ilmeisesti lisääntymisen myötä on lajin syysmuutto muuttunut varhaisemmaksi. Missä osissa pesimisaluetta uivelo ainakin on runsastunut voi arvioida muuttajien perusteella. Nämä ovat todennäköisesti pääosin Suomen ja Itä-Karjalan kantaa, joten pesimäkantamme lienee nousussa. Ruotsissa on uivelokanta nykyisin n.75 paria (AHLEN 1977) ja myös lisääntymään päin. Suomen pesiväksi kannaksi LEHTONEN (1955) arvioi 300 paria. Nykyisestä ei ole tietoja.

Uivelohavaintojaan luovutti 14 henkilöä. Lisäksi käytettävissä olivat kevät- ja syyskaavakkeiden runsaat tiedot. Kiitokset kaikille uivelon nähneille.

Kirjallisuusluettelo

- AHLEN, I. 1977: Faunavård. - Stockholm.
 BAUER, K.M. & U.N. GLUTZ VON BLOTZHEIM 1969: Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 3. - Frankfurt am Main.
 CRAMP, S. 1978 (toim.): Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. I.
 LEHTONEN, L. 1955: Jokamiehen lintukirja. - Porvoo.
 NILSSON, L. 1976: Internationellt betydelsfulla rast- och övervintringslokaler för andfåglar i Södra Sverige. Vår Fågelvärld 35:130-136.
 PLVK = Pohjolan linnut värikuvin.
 Paikallislehdet Lintuviesti, Ornis Karelica, Ukuli ja Tringa.

PIKKUTIKKA

ANTTI KARLIN

Pikkutikka oli vuoden 1977 eräänä projektilajina. Kyseiseltä vuodelta lähetettiin 48 havaintoa ja kolme reviiiritietoa. Koska useat henkilöt lähettivät havaintojaan myös aiemmilta vuosilta, päätettiin pyytää lisää havaintoja vuosilta 1961-1977 (jäsentiedote 1/79). Tämä tuottikin loistavan tuloksen, sillä kaikkiaan käsittelyn alaiseksi tuli 735 havaintoa, 42 pesää, 43 reviiiriä ja viisi lentopoikuetta. Havainnoiksi on tulkittu kaikki muut havainnot lukuunottamatta pesä-, reviiiri- tai lentopoikuehavaintoa, joita käsitellään erikseen myöhemmin. Näiden lisäksi on myös Isokarin, Jurmon ja Vänön pikkutikkahavainnot poimittu lintuasemakaavakkeilta ja niitä käsitellään kohdassa "vaellukset". Arkistossa olevat havainnot on sisällytetty mainittuihin havaintomääriin.

Kaikkiaan on pikkutikkahavaintoja saatu 61 henkilöltä ja seuraava lista kertoo vähintään viisi havaintoa lähettäneet, suluisissa havaintojen määrä: Lennart Saari (195!!), Esko Gustafsson (60), Risto Saranto (42), Veijo Peltola (38), Vesa Multala (38), Asko Suoranta (37), Juhana Vuorinen (34), Olli Tenovuo (33), Juhani Toukola (22), Antti Karlin (19), Olli-Pekka Karlin (19), Jaakko Wessman (18), Matti Valta (16), Harri Pihväranta (16), Esa Lehikoinen (12), Keijo Saari (11), Jouni Saario (10), Hannu Rautanen (9), Jari Helstola (9), R. Heimoranta (7), Esa Kangas (6), Ismo Lahtonen (5) ja Jouko Laine (5). Seuraava lista kertoo varsinaiset pikkutikkamiehet eli pesien, reviiirien tai lentopoikueiden löytäjät, suluisissa määrät: L. Saari (27), H. Rautanen (9), I. Lahtonen (8), J. Laine (7), Pekka Mustakallio (6), V. Multala (6), E. Gustafsson (5), J. Wessman (4) ja E. Lehikoinen (4). Nämä henkilöt olivat ilmoittaneet ainakin kolme pesimähavaintoa. Vänön lintuaseman tiedot on poiminut Olli Tenovuo ja atlaskartan on laatinut Esko Gustafsson, joka on rakentavalla kritiikillään edesautannut tämän kirjoituksen laatimista. Kaikille mainituille ja mainitsemattomille pikkutikkahavaintojen lähettäjäille esitän lämpimät kiitokset.

Esiintyminen koko maassa

Pienintä tikkalajiamme, pikkutikkaa, tavataan koko maassa pesivänä Ahvenanmaalta aina Tunturi-Lappiin asti. Laji on kaikkialla harvalukuinen, mutta ei yleensä harvinainen. Pikkutikka on lehtimetsien ja lehtipuuvalttaisten sekametsien laji, jonka tyyppillisintä pesimäympäristöä ovat rantojen, saarien ja kylänlaiteiden lehtipuuvalttaiset lehdot ja puistot. Talvisin pikkutikka sen sijaan on tyyppillinen metsäseutujen koivikkokorvissa ja soiden laiteiden sekametsissä. Toisena talvisena elinympäristönä ovat rehevien vesistöjen ranta-ajukset ja ruokokasvustot (PLVK).

TY:n naapurialueilta on joitakin selvityksiä pikkutikan esiintymisestä. Satokunnan kohdalta on voimakas painopiste kauttualetta Eurasa-

ta, jossa on runsaasti leppä- ja koivuvaltaisia rantametsiä. 1971-74 on suppealta alueelta löydetty 21 pesää ja niiden havaintojen lisäksi on 1970-luvulta tiedossa vain neljä pesimähavaintoa (HURME 1975a). Havainnot viittaavat siihen, että laji olisi tuntuvasti vähälukuisempi kuin Hämeessä. Tammelassa on 1970-76 havaintojen mukaan n. 20 paria, jolloin laji on jokseenkin harvalukuinen, 2,5 paria/100 km² (FISKAR ym. 1976).

Esiintyminen TY:n alueella

Kaikkiaan on käsitelty 735 havaintoa, jotka eivät siis sisällä pesimähavaintoja eikä lintuasemien havaintoja, mutta kylläkin pesimäaika-aisia havaintoja.

Taulukko 1. Pikkutikkahavainnot ja niiden jakautuminen kuukausittain 1961-1977.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YHT:
1961-66	2	1	1	6	2	2	2	-	4	10	2	6	38
1967	1	-	1	1	7	-	-	-	-	-	-	1	11
1968	-	-	2	4	3	-	-	1	-	-	3	2	15
1969	3	-	-	4	4	2	-	1	-	3	-	4	21
1970	8	4	4	2	8	2	-	15	10	3	-	6	62
1971	4	4	5	4	6	1	3	15	18	10	1	7	78
1972	6	10	9	14	10	5	4	17	14	9	5	5	118
1973	7	5	3	30	11	2	1	14	38	9	4	4	128
1974	10	1	2	13	11	1	3	4	1	9	1	2	58
1975	5	7	7	11	9	2	2	11	14	8	5	4	85
1976	16	4	3	11	5	1	3	2	13	9	2	4	73
1977	6	1	3	4	12	1	-	-	2	11	4	4	48

Yhteensä 68 37 40 104 88 19 28 80 114 81 27 49 735

Taulukossa 1 on vuosien 1961-66 havainnot yhdistetty, koska kyseisiltä vuosilta on vähän tietoja. Huhti-toukokuun havaintomäärän suuruus on selitettävissä tähän vuodenaikaan sattuvalla, hänekkäällä kevätsoitimella ja varmasti kevätretkeilykin on nostanut havaintojen määrää. Kesällä pikkutikat ovat hiljaa ja myös retkeilyaktiivisuus on vähentynyt keväästä. Syksyllä tapahtuva vaellus ja häntelykausi (kuva 1) selittävät elo-lokakuun suuret havaintomäärät. Marraskuussa on havaintomäärissä pieni lasku, mikä johtunee tyystin vähentyneestä retkeilystä. Joulu-tammikuun havaintojen suurempi määrä verrattuna marras- ja helmikuuhun johtunee talvilintulaskennoista ja siitä, että pikkutikka huomataan helposti, kun linnut tulevat "metsistä asumusten lähelle ruokaa etsimään". ALATALO (1972) olettaa, että pikkutikat vaeltaisivat pohjoiseen heinäkuussa, josta seurauksena olisi vähäinen havaintomäärä Lounais-Suomessa. Mitään tällaista ei tässä tutkimuksessa havaittu. REINIKAINEN (1977) on saanut 318 havainnon aineistosta vastaavanlaisen jakauman kuukausittain kuin taulukossa 1, ainoastaan kevätluippu oli selvästi TY:n aineistoa suurempi, mikä johtunee aineiston erilaisesta käsittelytavasta.

Taulukko 2. Sukupuolelleen tunnistettujen pikkutikkojen osuus kaikista havainnoista kuukausittain 1961-1977.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YHT	%
koiraat	18	13	14	22	22	4	7	8	5	8	12	24	157	21.4
naaraat	16	13	4	16	8	2	3	4	5	6	6	6	92	12.5
muut	34	11	22	66	58	13	18	68	104	67	9	16	486	66.1
Yht.	68	37	40	104	88	19	28	80	114	81	27	49	735	100.0

Määritettyjen pikkutikkojen sukupuolijakauma on kautta vuoden koirasvoittoinen, mikä johtuu siitä, että koiras on helpompi määrittää punaisen päälakensa takia. Soidinaikoina on koiraista määritetty selvästi enemmän, joten koiras ilmeisesti on aktiivisempi huutelija. Toisaalta suurin osa, varsinkin huutelukausina, on jätetty sukupuolelleen määrittämättä tai tarkempia tietoja ei ole ilmoitettu. Joulukuun koirasvoittoisuus voinee johtua siitä, että naarat häipyvät etelämmäksi talveksi tai eivät kestä talveä yhtä hyvin kuin koiraat.

Havainnoista on Turusta 159, josta Ruissalon osuus on 82. Taulukon 3 lisäksi on havaintoja saatu 18 kunnasta, keskimäärin kaksi/kunta.

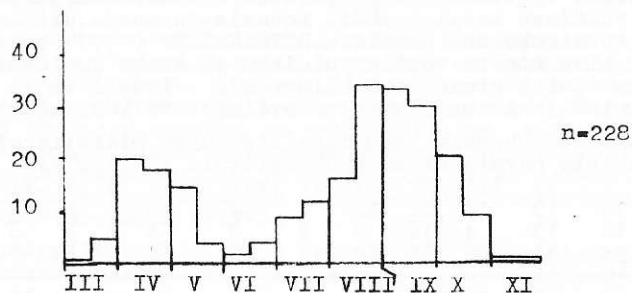
Taulukko 3. Havaintojen jakautuminen kunnittain 1961-1977.
(väh. viisi havaintoa)

Rymättylä	226	Parainen	29	Yläne	10
Turku	159	Karinainen	27	Mietoinen	9
Kustavi	43	Raisio	22	Askainen	7
Kaarina	42	Laitila	17	Pöytyä	6
Uusikaupunki	35	Dragsfjärd	13	Naantali	5
Merimasku	32	Paimio	11	yhteensä	693

Pikkutikan käyttäytymisestä soidinaikana

Pikkutikat saattavat talvehtia pesimäseuduillaan (ALATALO 1972), mutta useimmiten ne ilmestyvät reviireilleen muuttolintujen tavoin, koiraat ilmeisesti naaraita aikaisemmin (HURME 1973). Saksassa pikkutikka rummuttaa yleisesti talviaikaan, mutta Suomesta talvirummutusta ei ole tavattu (HURME 1975b). Suomessa rummutus alkaa yleensä maaliskuun lopussa. Aikaisin rummutus on kuultu Ruissalossa 14.3.1972 (E. Lehikoinen) ja toiseksi aikaisin Kustavissa 22.3.1975 (J. Laine). HURMEen (1973) aineiston aikaisin oli 18.3.1972. Rummutus jatkuu innokkaasti koko huhtikuun ajan ja vähenee huomattavasti periuutumisen tapahduttua toukokuun alussa. Yleisesti rummutusta kuullaan n. 20.5 asti ja kesäkuun alussa rummuttavat yksilöt ovat yleensä pesänsä menettäneitä lintuja (HURME 1973). Rymättylän Aaslassa on pikkutikan kuultu rummuttavan vielä 30.6.1976 ja pikkutikkakoiraan 11.7.1972 (L. Saari). Rummutuspaikkana pikkutikat käyttävät kuivaa puunoksa (joskus runkoa) ja sähkötolpan peltiä (HURME 1973). R. Saranto on nähnyt pikkutikkakoiraan rummuttavan lipputangan nuppia 27.3.1977. PLVK mainitsee molempien sukupuolten rummuttavan, tosin koiraat naaraita innokkaammin.

Pikkutikan soidinhuutoa kuulee yleisimmin keväällä samana ajanjaksona kuin rummutusta. Varhaisimmat keväthuutajat on havaittu Turun Katariinanlaaksosta 22.2. (H. Karhu) ja 6.3.1976 (Esa Männistö).

Kuva 1. Ääntelevien pikkutikkojen määrä puolikuukausittain 1961-77.

Keväthuutokausi on selvästi lyhyempi kuin syksyn ääntelykausi. Pesimäaika ääntely on hyvin vähäistä, mutta lisääntyy selvästi poikasten lähdettyä pesästä kesäkuun lopussa. Soidinääntely on vilkkainta aamupäivällä ja heti keskipäivän jälkeen ääntely huomattavasti vähenee. Koiraat huutavat yleensä naaraita innokkaammin. Lämmin sää ja kirkas auringonpaiste varhaiskevällä vaikuttavat tikkoihin ja saavat ne soidinvireeseen (HURME 1975b). Syksyisin pikkutikoilla on toinen huutelukausi, joka alkaa heinäkuun lopulla ja päättyy marraskuun alussa (kuva 1). Viimeiset kimittäjät on kuultu 4.11.1973 Pyhämaalla (R. Saranto) ja Rymättylässä 17.11.1977 (L. Saari). Syksyllä soidinhuutoa kuulee yleisimmin kuulaina, aurinkoisina päivinä (HURME 1975b). Poikkeuksellisesti saattaa pikkutikka huutaa talvella: koiras 29.12.1965 Ruissalo (E. Lehikoinen); koiras 15.12.1968 Kustavin Isokari (J. Tenovuori); 1 tikka 12.1.1974 Halikossa (Mr X); 23.1.1972 pikkutikka Ruissalo (E. Lehikoinen). Ainakin 1965 syynä on ilmeisesti ollut parin päivän suojasää.

Pesäkolon valmistuksesta

HURME (1973) on käsitellyt melko seikkaperäisesti pikkutikan pesäkolon kaivuuta. Lyhimmät pesän valmistusajat ovat olleet vain 6-7 vrk:n pituisia, mutta yleensä ne ovat kestäneet kauemmin. Pesäkolon kaivaminen voi alkaa jo maaliskuun lopussa, tavallisesti se kuitenkin alkaa huhtikuun puolivälin jälkeen ja koiraan on todettu olleen määrävämpi osapuoli pesänkaivamisessa.

Pikkutikan pesimäbiotoopista

HURME (1973, 1975b) toteaa, että kaikki Euran seudulta löydetyt pesät ovat sijainneet reheväsuisissa järven- tai joenrantametsissä tai metsiköissä, joiden valtapuuna ovat terva- ja harmaaleppä sekä koivu. Useimmiten pesät ovat sijainneet joko järven tai joen rannalla (monesti aivan rantaviivassa), pellon tai tien reunassa, harvoin metsikön sisäosissa. Tämän aineiston pesistä on kuusi pellonreunasta, viisi järven tai meren rannalta sekä kaksi joen rannalta ja metsänreunasta. Rymättylän Aaslasta on löydetty kaksi pikkutikan pesää karusta kalliomänniköstä (L. Saari). Muista pesistä ei ole pesäpaikkaa tarkemmin määritetty. Pikkutikan mieluisinta pesimäympäristöä näyttää siis olevan rehevät rantametsät. Pikkutikan pesimäreviirin kooksi mainitaan 4-10 ha, keskimäärin n. 6,5 ha (HURME 1975b).

Pikkutikan pesistä

Taulukko 4. Pikkutikkojen pesäpuulajit ja keskikorkeus puulajeittain.

	TLY	HURME	yht.	yht.	TLY	HURME	keskiarvo
koivu	14	3	17	16	2.4m	3.2m	2.6m
tervaleppä	7	7	14	14	2.7m	4.4m	3.5m
haapa	11	1	12	8	3.0m	10.0m	3.9m
harmaaleppä	-	7	7	7	-	6.0m	6.0m
leppälaji	6	-	6	4	3.5m	-	3.5m
yhteensä	38	18	56	49	2.8m	5.1m	3.6m

Kaikista pesistä ei ole pesäkolon korkeutta ilmoitettu, siksi taulukon 4 keskellä olevat luvut eivät täsmää. HURMEen (1975b) aineiston pesien keskikorkeus on todennäköisesti suurempi siksi, että hän on

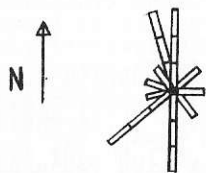
etsinyt pesiä systemaattisesti, kun TLY:n aineisto on koottu hajavainnoista. Pikkutikka näyttää pesivän matalimmalla koivussa.

Taulukko 5. Pikkutikkojen pesien korkeusluokat.

	alle 1.0m	1.1-2.0	2.1-3.0	3.1-4.0	4.1-5.0	5.1-6.0	6.1-	yht.
TLY	4	11	6	5	4	-	1	31
HURME (1975b)	-	2	4	1	3	3	5	18
Yhteensä	4	13	10	6	7	3	6	49

Suurin osa löydettyistä pesistä on sijainnut alle kolmen metrin korkeudella. Tämä johtunee osaksi siitä, että tällä korkeudella oleva pesä löydetään helpoimmin ja osaksi siksi, että pikkutikkojen pesäpuut ovat useimmiten lahoja pötkelöitä, jotka eivät pitkinä säily, vaan katkeavat helposti. HURME:n (1975b) aineistosta oli 18 pesästä 12 sijainnut täysin kuolleessa pötkelössä. Tämän aineiston pesistä on 29 sijainnut kuolleessa pötkelössä seuraavasti: koivu 14, haapa ja tervaleppä 6 sekä leppä 3. Pikkutikan pesinnälle näyttää siis pötkelöiden ja kuolevien puiden merkitys olevan hyvin suuri, minkä HURMEkin (1975b) toteaa. Ilmeisesti pikkutikka ei pysty kunnolla kaivamaan pesäkoloaan tuoreeseen puuhun ja on siksi riippuvainen pötkelöistä.

Pesäaukon läpimitaksi mainitaan kirjallisuudessa noin neljä cm (PLVK). Pesäaukon suuntaa on tutkinut HURME (1975b).

|=pesä
Aineisto 18 pesää.

Kuva 2. Pikkutikkojen pesäaukkojen suunta.

Taulukko 6. Ilmoitetut pikkutikan pesät, reviiirit ja lentopoikueet kunnittain 1961-1977.

	pesiä	reviireitä	lento-poik.	yht.
Rymättylä	9	20	1	30
Turku (Ruissalo)	6 (5)	5 (5)	2 (1)	13
Laitila	2	7	-	9
Parainen	3	4	-	7
Yläne	6	-	-	6
Merimasku	3	3	-	6
Karinainen	4	-	-	4
Kustavi	4	-	1	5
Halikko	-	1	-	1
Iniö	1	-	-	1
Kaarina	-	-	1	1
Koski Tl	1	-	-	1
Lappi Tl	-	1	-	1
Lokalahti	-	1	-	1
Naantali	1	-	-	1
Pöytyä	1	-	-	1
Taivassalo	1	-	-	1
Uusikaupunki	1	1	-	2
Nauvo	1	1	-	2
yhteensä	42	43	5	90

Reviiriksi on tulkittu asia, jos koiras ja naaras on tavattu kyseisellä alueella huhti-kesäkuun aikana tai jompikumpi emo on varoitannut.

Taulukko 7. Ilmoitettujen pesien, reviirien ja lentopoikueiden määrät vuosittain 1961-1977.

	pesiä	reviireitä	lento-poikueita	yhteensä
1961	2	-	1	3
1962	-	-	-	-
1963	-	-	-	-
1964	1	-	1	2
1965	1	-	-	1
1966	2	-	-	2
1967	4	-	-	4
1968	2	1	-	3
1969	1	1	-	2
1970	1	1	-	2
1971	2	4	-	6
1972	10	6	1	17
1973	2	6	1	9
1974	5	1	-	6
1975	4	8	-	12
1976	5	12	1	18
1977	-	3	-	3
yhteensä	42	43	5	90

Erityisesti kiinnittää taulukossa 7 huomiota vuosien 1972 ja 1976 suuret luvut, mutta tämä on selitettävissä ainoastaan siten, että pesintä näinä vuosina on onnistunut muita vuosia paremmin. 1977 pikkutikan esiintymisellä on pohjanoteeraus, mikä ilmenee jo taulukosta 1.

Pikkutikan muninta tapahtuu kerran päivässä ja se alkaa toukokuun puolivälin jälkeen. Haudonta-ajaksi mainitaan 13-14 vrk (PLVK) ja kun poikaset poistuvat pesistä kesäkuun loppupäivinä, niin haudonta alkaa n. 25.5. (HURME 1975b). Ensimmäiset poikaset on todettu pesässä 31.5 (HURME 1975b) ja viimeiset 29.6 Rymättylässä (L. Saari). Ensimmäiset pesästä lähdöt ovat tapahtuneet 17-20.6 (HURME 1975b). 12.6.1973 Kustavista ilmoitettu lentopoikue tuntuu todella varhaiselta (J. Laine). Poikasvaiheessa lintujen liikkumasäde on huomattavan pieni, vain 100-200 m (HURME 1975b).

Koiraan mainitaan osallistuvan poikasten hoitoon huomattavasti aktiivisemmin kuin naaraan, joka voi jopa ruokinnan loppuvaiheessa hylätä poikueen. Emojen käyttäytyminen vaihtelee eri aikoina. Haudontavaiheessa ja poikasten ollessa hyvin pieniä ne eivät juuri näytä piittaavan pesän lähistöllä liikkuvasta ihmisestä, vaan ovat hyvin hiljaisia. Myöhemmin, kun poikaset ääntelyllään paljastavat helposti pesän sijainnin, emot käyttäytyvät aivan toisin: ne lentelevät hädissään pesän ympärillä ja pitävät jatkuvaa, välillä vaimentuvaa, välillä uudestaan kiihtyvää "gitgitgit..." -ääntä, joka taukoaa usein vasta havainnoitsijan ehdittyä kymmenien metrien päähän pesästä (HURME 1975b). Mielenkiintoinen on havainto Rymättylästä 1978, sillä pikkutikan huutoa ei kuultu kertaakaan ennen kuin todettiin emojen rakentavan pesää 18.5. (L. Saari).

Uusintapesistä

Toisinaan pikkutikka saattaa rakentaa hävitetyn pesän tilalle uusintapesän samalle reviiirille. Samaa koloa käytetään harvoin peräkkäisinä vuosina ja yleensä kolon valtaa seuraavana vuonna jokin kolopikkulintu. HURME (1973) on todennut saman pesäpuun käytön jopa kolmena peräkkäisenä vuonna ja REINIKAINEN (1977) toteaa samalla reviiirillä useana vuonna pesineen pikkutikan. Vastaavaa ei todettu tässä aineistossa.

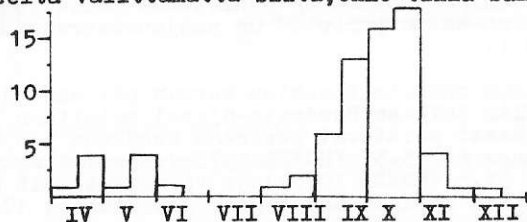
Vaelluksista

Useimpina vuosina pikkutikka on paikka- tai kierto lintu, mutta eräinä syksyinä se suorittaa tuntemattomasta syystä meren ylittäviä vaelluksia (PLVK). Tunnettuja vaellussyksyjä ovat olleet 1950, 1956, 1959, 1965, 1972, 1973 ja 1976.

Taulukko 8. Isokarin, Jurmon ja Vänön lintuasemien pikkutikkahavainnot 1968-1976.

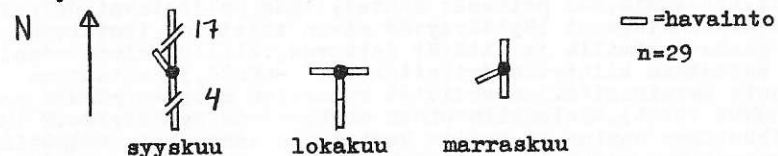
	-68	-69	-70	-71	-72	-73	-74	-75	-76
Isokari	5	-	1	7	-	-	-	3	4
Jurmo	1	-	1	-	7	21	2	2	6
Vänä	-	-	-	-	-	3	-	2	3
yhteensä	6	-	2	7	7	24	2	7	13

Käsiteltäväksi on otettu kaikki pikkutikkahavainnot lintuasemilta ja havainnoksi on katsottu kunkin päivän ilmoitettu pikkutikkamäärä lintuasemakaavakkeelta välittämättä siitä, onko tikka sama kuin edellisellä päivänä.

Kuva 3. Isokarin, Jurmon ja Vänön lintuasemien pikkutikkahavainnot puolikuukausittain 1963-1976.

Syksyn vaelluskausi kestää yleensä 6.9.-7.11. ja ilmeisesti keväälläkin on pieni vaellus (kuva 3). Viimeiset vaellushavainnot ovat 11.11.1973 Iyks. Jurmossa ja 12.11.1973 Korppoon Utössä WSW (V. Peltola). Lintuasemien aineistoa ei voi verrata toisiinsa, koska havainnointi ja rengastustyö on ollut erilaista eri lintuasemilla eikä miehityskään ole toisiinsa verrattava eri asemilla.

Kuva 4. Ilmoitetut vaellussuunnat pikkutikalle 1968-1977.

Näiden lisäksi on ilmoitettu yksi havainto keväältä: 11.4.1968 yksi tikka NE Paraisilla (V. Peltola).

Tavallisesti pikkutikat vaeltavat yksin tai kaksittain, mutta 21.9.1973 on Pyhämaalla havaittu yhteensä 14 pohjoiseen vaeltavaa pikkutikkaa ja suurimmissa parvissa oli viisi ja kolme yksilöä (H. Päävärinta).

Suhtautumisesta muihin lajeihin

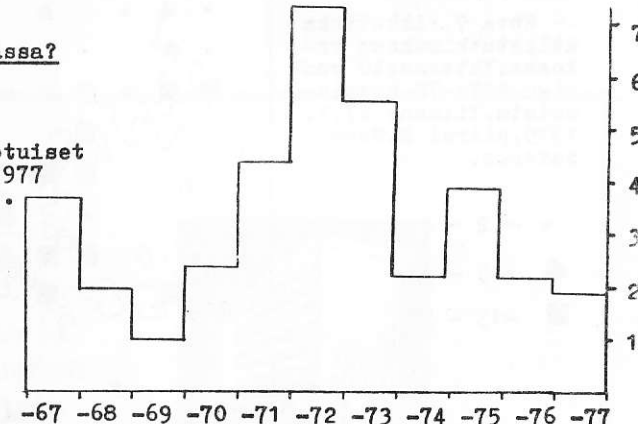
Pesänsä luona pikkutikka hyökkäilee kiivaasti käpytikkaa kohti, mutta vastaavaa ei ole todettu pesimäajan ulkopuolella. Vieläpä huhtikuun loppupuolella on pikku- ja käpytikan nähty ruokailevan sulassa sovussa käpytikan kanssa, mutta riitoja saattaa esiintyä jo huhtikuussakin: Rymättylässä joutuivat äänitelevä ja pärryttävä pikkutikkanaaras ja käpytikka lähes tappeluun 13.4.1976 (L. Saari).

Ainakin kirjosisiepon on todettu ryöstäneen kesken pesimäkauden pikkutikalta pesäkolon (HURME 1973). HURME (1973) toteaa kottaraisen ja pikkutikan pesineen samassa pötkelössä (kolme tapausta), jolloin pikkutikka hyötyisi kottaraisen herkemmästä reagoinnista häiriötä vastaan. Tässä aineistossa on kahden pesän lähiympäristön lintulajisto ilmoitettu (V. Multala ja M. Valta). Molemmissa pesi tali- ja sinitiaainen, peippo, lehtokerttu, mustarastas ja kottarainen.

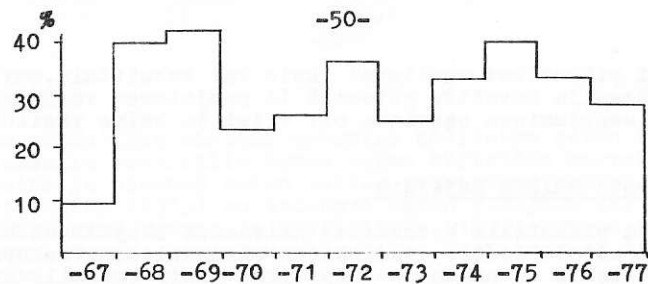
Nauvosta on löydetty 1957 pesäpötkelö, jossa käenpika ja pikkutikka pesivät 0.7 metrin etäisyydellä toisistaan (R. Lemmetyinen). Koskelta Tl on ilmoitettu löydetyn pikku- ja käpytikan pesä samasta haapapötkelöstä n. parin metrin päästä toisistaan. Käpytikka näytti pitävän pienempää sukulaistaan alistetumassa asemassa (J. Heino).

Onko pikkutikka taantunut?

Kuva 5. Pikkutikan vuotuiset havaintoarvot 1967-1977 (tarkemmin tekstissä).

Havaintoarvo kullekin vuodelle on saatu jakamalla kyseisenä vuonna havaittujen pikkutikkojen määrä havaintonsa ilmoittaneiden määrällä. Lintuasemien havaintoja ei ole huomioitu. Kuvasta 5 nähdään selvästi, että pikkutikan havaintoarvo on pienentynyt 1972 lähtien tai sitten pikkutikoilla on vastaavanlainen aallonpohja kuin myyrilläkin. Erityisesti on painotettava vuoden 1977 havaintoarvoa, joka on pienin 1970-luvulla. Pikkutikka onkin kyseisenä vuonna ollut tosiaan vähissä, sillä monet henkilöt, jotka palauttivat runsaasti havaintoja 1970-luvulta, eivät olleet nähneet pikkutikkaa lainkaan 1977. Vähyyys näkyy pesintätuloksestakin (taulukko 7).

Kuva 6. Sukupuolelleen tunnistettujen pikkutikkojen osuus (%:na) havainnoista 1967-1977.

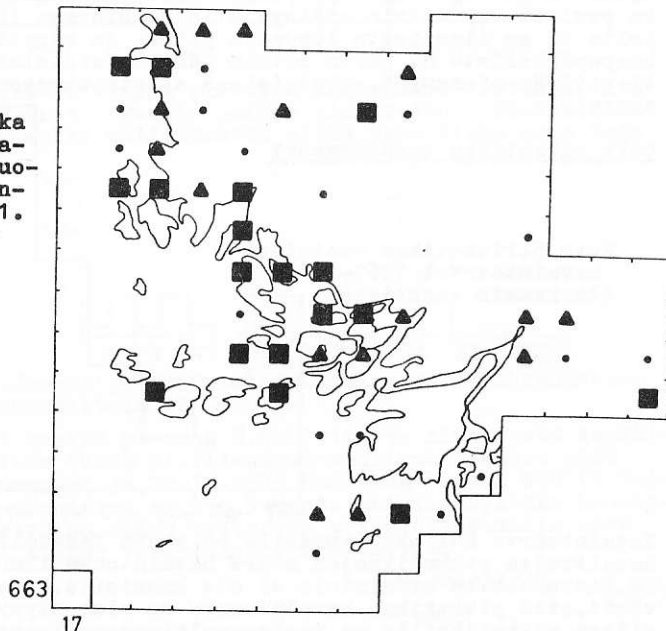
Luulisi, että sitä mukaa kun joku laji vähenee, siihen kiinnitetäisiin enemmän huomiota ja siten lintu tulisi tarkemmin määritetyksi. Mitään tällaista ei tässä aineistossa ole havaittu, mikä johtuu siitä, että pikkutikka ei ole vähenemässä tai sen vähenemistä ei ole vielä tiedostettu lintumiesten keskuudessa.

Pikkutikan nykytilanne

Valtakunnallinen lintuatlas on päättynyt ja TLY:n alueen pikkutikkakartta on kuvassa 7.

Kuva 7. Pikkutikka atlasitutkimuksen valossa. Yhteenveto vuosien 1974-78 havainnoista. Tilanne 27.1.1979, piirsi E. Gustafsson.

- = 2 - 4
- ▲ = 5 - 12
- = 13 - 20

Sisämaassa laji on hyvin harvalukuinen ja pikkutikka esiintyy TLY:n alueella runsaiten sisäsaaristossa ja Turun - Uudenkaupungin välisellä rannikkoalueella, missä on runsaasti leppävaltaisia rantametsiä. Nykyinen kanta lienee 50-100 parin välillä.

Kirjallisuus

- Alatalo, R. (1972): Harmaapäätikan, valkoselkätikan, pikkutikan ja pohjantikan esiintymisestä Suomessa. - Savon Luonto 4:41-46.
- Fiskar, M., Miikkulainen A. & A. Suoranta (1976): Tammelan seudun linnusto. - Lounais-Hämeen Luonto 58:3-20.
- Hurme, T. (1973): Havaintoja pikkutikan Dendrocopos minor soidin- ja pesintäaikaisesta käyttäytymisestä. - Lintumies 8(4):1-8.
- Hurme, T. (1975a): Tikkojen pesinnästä Satakunnassa. - Satakunnan Linnut 8:2-3.
- Hurme, T. (1975b): Pikkutikan Dendrocopos minor soitimesta ja pesimisbiologiasta. - Lintumies 10(3):77-83.
- PLVK = Pohjolan Linnut Värikuvin
- Reinikainen, K. (1977): Tikkojen esiintymisestä Päijät-Hämeessä 1960-1975. - Päijät-Hämeen Linnut 8(1):10-16.

SUOSIKAA ILMOITTAJIAMME

Urheilu- ja
ulkoiluväen
tavaratalo

Pörökellari oy

EERIKINKATU 20 -
PUHELIN 332300
TURKU

Tee Perheen Sampo-sopimus!

uusi yksinkertainen tapa hoitaa vakuutusasiat

SAMPO-YHTIÖT
SAMPO KALEVA

Kulta- ja Kelloliike **ILMARI VIITANEN**

Humalistonkatu 8 a
20100 Turku 10
Puh. 19 761

SUKELLUS-

VÄLINEITÄ

URSUK OY
Teollisuuskatu 34
SF-20520 Turku 52
Tel. (021) 376700

LEVYMYYNTEI

**YLIOPISTON-
KATU 11b**

puh. 14648.

NAHKA-ASUT LAHTOSELTA

MAARIANKATU 3

RADIO JA AN- TENNI OY

AURAKATU 8 KOP-KOLMIO

OSOITEMUISTIO

<u>TLY:N HALLITUS</u>		
PUHEENJOHTAJA	JUHA VUORINEN	361238
Terhotie 17, Tku 72		
VARAPUHEENJOHTAJA	ANTTI KARLIN	375802
Yokylä 6B3, Tku 51		
SIHTEERI	SINIKKA JALONEN	472555
Väliläntie 2, Tku 40		
RAHASTONHOITAJA	ARTO KALLIOLA	442325
Pormestarinkatu 2C29, Tku 75		
TIEDOTEVASTAAVA	VESA MULTALA	371902
Talikkokatu 6E79, Tku 54		
JÄSEN	TAPANI MISSONEN	371489
Yokylä 23A3, Tku 51		
VARAJÄSEN	PÄIVI JALAVA	355127
Linnunpääntie 7A, Tku 84		
VARAJÄSEN	JUHANA PIHA	13694
Kiinanmyllynkatu 5A, Tku 50		
<u>JURMON LINTUASEMANHOITAJA</u>		
Tiedustelut, varaukset ym.	JOUNI SAARIO	375753
Yokylä 78A11, Tku 51		
<u>LEHTI- JA HAVAINTOARKISTO</u>		
Vaihtopyynnöt, arkistokortit ja lehtien lainaus	JUHANA PIHA	ks. hallitus
<u>HAVAINTOIMOIKUNTA</u>		
Vuodenaikaiskatsaukset ym.	HEIKKI KARHU	371942
Talikkokatu 6A2, Tku 54		
<u>RARITEETTIHAVAINNOT</u>		
Tiedustelut ja ilmoitukset	OLLI TENOVUO	374567
Jaanintie 34D78, Tku 54		
<u>LINTUJEN RENKAAT JA SIIPIMERKIT</u>		
Yliopiston Eläinmuseo, Rengastustoimisto,		90/4027276
P. Rautatiekatu 13, 00100 Hki 10		
<u>TALVILINTULASKENTA</u>		
Yliopiston Eläinmuseo	ks. Lintujen renkaat ...	
<u>LOUKKAANTUNEET LINNUT JA MUUT ELÄIMET</u>		
	ANJA EERIKÄINEN	484062
<u>ELÄINNÄYTTEET</u>		
Riistaeläinten tauti- ja kuolinsyytutkimukset		90/736046
Valtion eläinlääketieteellinen laitos		
Hämeentie 57, 00550 Hki 55		
Näyte on esijähdytettävä ennen lähettämistä (ei saa pakastaa).		
<u>JOKO MAKSOIT JÄSENMAKSUSI ?</u>		